

CBS Jaarplan 2022

30 november 2021

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Statistisch programma	6
2.1	Wettelijke taak	6
2.2	Arbeid en inkomen	7
2.2.1	Arbeid en sociale zekerheid	7
2.2.2	Inkomen en bestedingen	8
2.3	Economie	9
2.3.1	Bedrijven	9
2.3.2	Bouwen en wonen	10
2.3.3	Financiële en zakelijke diensten	11
2.3.4	Handel en horeca	11
2.3.5	Industrie en energie	11
2.3.6	Internationale handel	12
2.3.7	Landbouw	12
2.3.8	Macro-economie	13
2.3.9	Overheid en politiek	13
2.3.10	Prijzen	14
2.4	Maatschappij	14
2.4.1	Bevolking	14
2.4.2	Gezondheid en welzijn	16
2.4.3	Natuur en milieu	18
2.4.4	Onderwijs	19
2.4.5	Veiligheid en recht	19
2.4.6	Verkeer en vervoer	20
2.4.7	Vrije tijd en cultuur	22
2.5	Dossiers en thema-overstijgende publicaties	22
2.5.1	Monitor Brede Welvaart	22
2.5.2	Milieurekeningen en natuurlijk kapitaalrekeningen	23
2.5.3	Regionale statistieken	23
2.5.4	Basis Survey Data Infrastructuur (BSDI)	23
2.5.5	Jeugd	24
2.5.6	Emancipatiemonitor	24
2.5.7	Bevorderen datagedreven werken	24
2.5.8	Caribisch Nederland	24
2.6	Nieuwe Europese verplichtingen	25
3.	Communicatie en disseminatie	28
3.1	Communicatiestrategie	28
3.2	Toegankelijkheid van open data	28
3.3	Toegang tot CBS-gegevens voor onderzoek	29
3.4	Information Dialogue	29
4.	Kaders voor een adequate statistische voorziening	30
4.1	Naleving regelingen Werkzaamheden derden en Taakuitoefening CBS	30

4.2	Privacy en informatiebeveiliging	30
4.3	Vermindering regeldruk	31
4.4	Handhaving	33
4.5	Ethiek en integriteit	33
4.6	Kwaliteitszorg	34
5.	Innoveren & verbeteren	36
5.1	Inleiding	36
5.2	Innovaties	36
5.3	Verbeteringen	38
5.3.1	Verbeteren van processen	38
5.3.2	Verbeteren van statistieken	41
6.	Strategische samenwerking	43
6.1	Algemeen	43
6.2	Diverse samenwerkingsrelaties	43
6.3	Academische samenwerking	45
6.4	Internationale samenwerking	48
7.	Bedrijfsvoering	51
7.1	Personeel	51
7.1.1	Personeelsontwikkeling	51
7.1.2	Participatiewet	52
7.2	Hybride werken	52
7.3	Maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering	53
7.4	IT-omgeving	53
8.	Governance	56
9.	Begroting 2022	58
9.1	Inleiding	58
9.2	Uitgangspunten begroting 2022	58
9.3	CBS-begroting 2022	59
9.4	Toelichting begroting 2022	59
9.5	Financieel meerjarenbeeld	63
9.6	Risicoparaagraaf	63
	Bijlage A. Prestatie-indicatoren	66
	Bijlage B. Organisatie per 31 december 2021	69
	Bijlage C. Gebruikersraden	70
	Bijlage D. CBS-hoogleraren en -lectoren	71
	Bijlage E. Wegwijzer	73

1. Inleiding

Meer dan een jaar ben ik al thuis. Normaal een zin die je uitspreekt wanneer je gezondheid je in de steek laat, maar de afgelopen anderhalf jaar de harde realiteit. Sinds mijn aanstelling bij het CBS in september 2020 heb ik de organisatie en de wereld rondom het CBS grotendeels vanaf een scherm mogen aanschouwen. Dat heeft voordelen gehad: zo kon ik bijvoorbeeld heel snel met onze collega's kennis maken, ongeacht of ze normaalgesproken vanuit onze vestiging in Den Haag, Heerlen of Caribisch Nederland werken. Ik was blij toen we na de zomer van 2021 even terugkeerden naar een normalere situatie. Bij het CBS werd toen weer deels op kantoor gewerkt, afspraken konden vaker fysiek plaatsvinden en ik mocht onze werkzaamheden in Caribisch Nederland ook echt met eigen ogen aanschouwen.

Het afgelopen jaar heeft mij meer dan ooit duidelijk gemaakt over waar wij als CBS aan kunnen bijdragen, wat echt belangrijk is. Onafhankelijke, actuele cijfers bleken essentiële bouwstenen voor beleid rondom corona.

Voor alles rond de pandemie was dit heel zichtbaar, maar feitelijk is dit voor alle maatschappelijke opgaven het geval: alleen met betrouwbare informatie kan het succes of de noodzaak tot bijsturing van beleid inzichtelijk worden. Gemotiveerde en kritische collega's zijn daarbij essentieel. Het komende jaar willen we daarom hard blijven werken om onze collega's een prettige werkomgeving te bieden. Een werkomgeving die stimuleert om de geluiden uit de samenleving actief naar binnen te halen en daarmee onafhankelijke en actuele cijfers over maatschappelijke vraagstukken te publiceren. Daarbij hoort, nu we vaker thuis werken, een uiterst betrouwbare IT-omgeving. Daarom investeren we daar in 2022 substantieel in. In de begroting 2022 is structureel een extra bedrag van € 2 miljoen opgenomen voor de versterking van de IT, met name ten aanzien van security, het beheren van de steeds complexer wordende infrastructuur en voor investeringen in extra opslag voor het datacenter.

Zoals gezegd: de samenleving vraagt om cijfers die nog actueler zijn en om het integraal omschrijven van (nieuwe) maatschappelijke opgaven. Terwijl cijfers nog steeds onbetwist en betrouwbaar moeten zijn en burgers en bedrijven het liefst zo min mogelijk administratieve last hebben van het CBS. Dat vraagt om een groot innovatief vermogen. Het CBS onderzoekt daarom het komende jaar onder meer de beschikbaarheid van nieuwe databronnen, nieuwe methodieken en optimalisatie van bestaande methodieken.

Van groot belang bij dit alles is hoe wij, in een maatschappij waarin de beschikbaarheid van data explosief toeneemt, omgaan met informatiebeveiliging en privacybescherming. Statistiek maken betekent per definitie dat het CBS geen interesse heeft in het individu, maar in trends in groepen. Statistiek betekent ook dat we heel veel data hebben. Dat geeft ons een grote verantwoordelijkheid en zorgplicht: we moeten er elke dag voor zorgen dat onze cijfers nooit kunnen leiden tot onthulling van personen of bedrijven. Niet door onszelf en niet door anderen. Daar gaan we ook het komende jaar hard mee aan de slag. Wat ons betreft is goed niet goed genoeg: op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming willen we excelleren.

Kortom, voor u liggen de plannen van het CBS voor 2022: een flink pakket waarmee we u Nederlanders het komende jaar willen blijven voorzien van statistieken die de huidige maatschappelijke opgaven zo goed mogelijk omschrijven. En tevens een jaar waarin we ons nieuwe meerjarenplan 2024-2028 vorm geven. Zo willen we het maatschappelijk

debat blijven voeden met feitelijke cijfers en willen we organisaties blijven stimuleren om datagedreven te gaan werken. In 2022 en de jaren daarna.

Angelique Berg,
Directeur-Generaal

2. Statistisch programma

2.1 Wettelijke taak

De wettelijke taak van het CBS is om statistieken samen te stellen en te publiceren waaraan behoefte is. Het basisprogramma vormt de kern van de werkzaamheden van het CBS en gaat over de volgende thema's:

- Arbeid en inkomen
 - Arbeid en sociale zekerheid
 - Inkomen en bestedingen
- Economie
 - Bedrijven
 - Bouwen en wonen
 - Financiële en zakelijke diensten
 - Handel en horeca
 - Industrie en energie
 - Internationale handel
 - Landbouw
 - Macro-economie
 - Overheid en politiek
 - Prijzen
- Maatschappij
 - Bevolking
 - Gezondheid en welzijn
 - Natuur en milieu
 - Onderwijs
 - Veiligheid en recht
 - Verkeer en vervoer
 - Vrije tijd en cultuur
- Dossiers en overige thema-overstijgende output

Het grootste deel van dit programma bestaat uit de productie van statistische informatie op grond van Europese wetgeving. Dagelijks verschijnen er tabellen en nieuwsberichten met de meest recente informatie. Een van de bestuurlijke prioriteiten van het CBS is het fenomeen gericht beschrijven van maatschappelijke opgaven. Statistische informatie heeft voor de gebruikers immers de meeste waarde, als zij in onderlinge samenhang wordt beschouwd. Gedetailleerde cijfers zijn al vele jaren gratis te raadplegen via de databank StatLine. Ook stelt het CBS zijn volledige databank als open data beschikbaar.

In 2022 voert het CBS een aantal wijzigingen door binnen het basisprogramma. Deze hangen samen met ontwikkelingen in wet- en regelgeving, met ontwikkelingen in de maatschappij of zijn het gevolg van het beschikbaar komen van nieuwe bronnen of methoden.

Bij veel gebruikers is een grote behoefte aan statistische informatie en diensten. Voor zover deze niet (meer) zijn opgenomen in het basisprogramma, kan het CBS deze verzorgen. Dat gebeurt tegen vergoeding van de kosten, gehouden aan professionele standaarden, en begrensd door de wettelijke kaders, zoals de Regeling werkzaamheden derden CBS en de Beleidsregel taakuitoefening CBS (zie paragraaf 4.1). Net als bij statistieken die onderdeel zijn van het basisprogramma worden de

resultaten van dit werk op geaggregeerd niveau voor iedereen tegelijkertijd openbaar gemaakt. Ook dit zijn statistieken van algemeen belang.

In de volgende paragrafen worden (wijzigingen in) statistieken uit het basisprogramma en aanvullende statistische diensten beschreven. Op de website is een overzicht te vinden van de statistieken die het CBS samenstelt.

2.2 Arbeid en inkomen

2.2.1 Arbeid en sociale zekerheid

Arbeid en lonen

De reguliere statistieken op het gebied van arbeid en lonen worden in 2022 voortgezet. Het betreft hier de statistieken over ziekteverzuim en vacatures, regionale banen, woonwerkafstanden, cao-lonen, stakingen, minimumlonen, jaarlonen, loonkloof tussen mannen en vrouwen, werknemers geboren in het buitenland, koopkrachtpariteiten en flexibele schil. In aanvulling op de reguliere statistieken op het gebied van arbeid en lonen, wordt in 2022 verder gewerkt aan de basisverlegging van de cao-lonenstatistiek: de cao-lonen statistiek is gebaseerd op indexcijfers, met als huidige basisjaar 2010 (index =100). Dit indexjaar wordt verlegd naar 2020. In 2022 wordt het vierjaarlijkse Arbeidskostenonderzoek (Labour Cost Survey) uitgevoerd.

Het CBS stelt ook in 2022 gegevens beschikbaar over banen en lonen op basis van de Polisadministratie, een register waarin de meeste Nederlandse inkomstegegevens worden opgeslagen. Het betreft hier met name maand- en jaartabellen. Dit geldt tevens voor de statistieken over banen en lonen over Caribisch Nederland. De Polisadministratie wordt beheerd door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), en is onderdeel van de Loonaangifteketen: een van de grootste informatieketen van de overheid. De eigenaren van de loonaangifteketen zijn het UWV, Belastingdienst en CBS. In deze keten worden gegevens één keer opgevraagd en aan verschillende afnemers beschikbaar gesteld. Het CBS levert als mede-eigenaar en afnemer van de Loonaangifteketen inhoudelijke, operationele en strategische bijdragen in de verschillende bestuurslagen van de keten.

Werkgelegenheid en lonen

Vanaf 1 januari 2022 vervalt de informatie over werkzame personen per vestiging in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Een aantal CBS-statistieken waar een Europese richtlijn aan ten grondslag ligt, kan echter niet zonder deze informatie. Dat zijn bijvoorbeeld regionale rekeningen naar laag regionaal niveau en statistieken op basis van de nieuwe verordening voor Europese bedrijfsstatistieken. In 2022 werkt het CBS daarom aan de uitbreiding van de regionale enquête werkgelegenheid en lonen. Op deze wijze beschikt het CBS naast de verdeling van banen over de vestigingen, ook over het kenmerk werkzame personen per (lokale) bedrijfseenheid.

Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden en Zelfstandigen Enquête Arbeid

De Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) en de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA) geven een beeld van de ontwikkeling van de arbeidsomstandigheden van werknemers en zelfstandig ondernemers in Nederland en zijn producten van de langjarige samenwerking met de Nederlandse Organisatie voor toegepast-

natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) op het terrein van arbeid. In het voorjaar van 2022 komen de nieuwste cijfers uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2021 beschikbaar. Dit zal ook leiden tot informatie in het kader van (herstel vanuit) corona over arbeidsomstandigheden. De Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden vormt tevens de basis voor gegevens over niet-dodelijke arbeidsongevallen in het kader van de EU-statistiek over arbeidsongevallen. Medio 2022 worden ook de uitkomsten uit de Zelfstandigen Enquête Arbeid gepubliceerd.

Barometer culturele diversiteit

Om beleid over culturele diversiteit te maken en te evalueren wil het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) organisaties de mogelijkheid bieden om inzicht te krijgen in de culturele diversiteit van hun personeelsbestand. Het CBS ontwikkelde hiervoor een statistiek met culturele diversiteit in bedrijfstakken en sectoren. Ook zijn Barometers ontwikkeld voor organisaties waarmee zij zich kunnen spiegelen aan hun sector of bedrijfstak. Vanwege de overgang naar een nieuwe classificatie naar migratieachtergrond zijn deze Barometers in de loop van 2021 tijdelijk gestopt. In 2022 pakt het CBS dit weer op aan de hand van de nieuwe indeling.

Sociale zekerheid en bijstand

De statistieken van de sociale verzekeringen over arbeidsongeschiktheid, werkloosheidswet en algemene ouderdomswet, de pensioenaansprakenstatistiek en statistieken over personen met een uitkering worden in 2022 voortgezet onder het extern gefinancierde werkprogramma van het CBS.

Ook het volledige palet aan statistieken van de bijstand (Bijstandsuitkeringen, -debiteuren en fraude alsmede re-integratie door gemeenten) krijgt in 2022 een vervolg als deel van het extern gefinancierde werkprogramma. Het CBS voert, bekostigd door het ministerie van SZW, in 2022 wederom aanvullende statistische dienstverlening uit zoals onderzoek naar de kwaliteit van de aangeleverde data, extra uitvragen bij gemeenten naar gegevens die niet in de registratie zijn opgenomen of kwantitatieve onderzoeken.

De in verband met corona ingevoerde Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) liep tot 1 oktober 2021. In 2020 zijn afspraken met het ministerie van SZW gemaakt over het uitvragen en in kaart brengen van deze gegevens. Deze zijn in 2021 gecontinueerd en uitgebreid. In 2022 zal het CBS publiceren over het gebruik van de Tozo-regeling, zodat het effect van deze steunmaatregel gemonitord kan worden.

2.2.2 Inkomen en bestedingen

Materiële welvaart

In 2022 publiceert het CBS, bekostigd door het ministerie van SZW, een nieuwe uitgave van Materiële welvaart in Nederland. Hierin presenteert het CBS de meest actuele gegevens over de financiële situatie van huishoudens en de leden van die huishoudens.

2.3 Economie

2.3.1 Bedrijven

Herziening indeling van de economische statistieken

Binnen Europa is in 2019 een gebruikersconsultatie uitgevoerd naar de wensen voor de indeling van de economische statistieken. Het betreft de standaard bedrijfsindeling volgens de NACE (Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne), de statistische naamgeving van de economische activiteiten in de Europese Unie. Er is een taskforce met 20 landen opgericht, waar het CBS namens Nederland aan deelneemt. Deze taskforce behandelt alle voorstellen en stelt een advies op hoe deze, waar wenselijk, te integreren in de NACE-revisie. De taskforce kijkt onder andere naar mogelijkheden om de activiteiten van de digitale economie beter in de bedrijvenclassificatie op te nemen en naar een meer evenwichtige positie van de dienstverlening. Het advies wordt afgestemd met de ISIC (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities) en leidt binnen enkele jaren tot een gereviseerde versie van de NACE. Eurostat wil in 2022 de wettelijke procedure starten om de herziene NACE officieel te kunnen doorvoeren. Deze procedure zal zo'n 18 maanden in beslag nemen. De taskforce zal in 2022 de nog openstaande voorstellen voor wijzigingen op de toelichting van de NACE van een advies voorzien. In Europees verband wordt het tijdstip van implementatie in de bedrijfseconomische en macro-economische statistieken van de lidstaten bepaald.

Staat van het midden- en kleinbedrijf

In 2022 zet het CBS, bekostigd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), de informatievoorziening over het midden- en kleinbedrijf (mkb) voort. De verwachting is dat de focus in 2022 ligt op het herstel van het midden- en kleinbedrijf na de coronacrisis. In het kader van het herstel en duurzame groei van het midden- en kleinbedrijf vormen investeringen en financieringsmogelijkheden belangrijke aandachtspunten.

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)-gebruik bij bedrijven

Samen met andere Europese statistische bureaus doet het CBS ook in 2022 onderzoek naar nieuwe ICT-ontwikkelingen bij bedrijven als onderdeel van het onderzoek 'ICT-gebruik bedrijven'. Hierbij is er onder andere aandacht voor de rol van Artificial Intelligence (AI) en cybersecurity. Door de internationaal gecoördineerde dataverzameling zijn de resultaten per land goed vergelijkbaar. De uitkomsten van het onderzoek publiceert het CBS in 2022 in de webpublicatie 'ICT, Kennis en Economie 2022'.

Cybersecurity

In 2022 werkt het CBS aan een nieuwe Cybersecuritymonitor. In deze publicatie worden alle beschikbare resultaten over cybersecurity en cybercrime uit CBS-enquêtes gebundeld en waar mogelijk aangevuld met extra onderzoek. De monitor wordt bekostigd door het ministerie van EZK.

Platformeconomie

Activiteiten van bedrijven die actief zijn als internetplatform hebben in potentie een grote impact, zowel economisch als sociaal. Begin 2022 publiceert het CBS een nieuwe editie van de platformeconomie-monitor. Het onderzoek wordt bekostigd door het ministerie van EZK.

Beleidsaanvullende statistieken Bedrijfsleven en Innovatie (BAS-B&I)

Bekostigd door het ministerie van EZK publiceert het CBS beleidsaanvullende statistieken vanuit het zogenoemde BAS-B&I-programma. Het omvat statistieken over de thema's ICT, Research en Development (R&D) en innovatie, toerisme, bedrijven en bedrijvendemografie, en regionalisering.

2.3.2 Bouwen en wonen

Woningmarktstatistieken

Het bestaande convenant met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zal voor 2022 vernieuwd worden. Het convenant omvat jaarlijks door BZK bekostigde terugkerende onderzoeken, zoals over transformaties, eigendom types, woningproductie en tijdelijke woningen. Ook is er ruimte ingeruimd in het convenant voor aanvullende (eenmalige) onderzoeken.

Vastgoedprijzen

De informatie over vastgoedprijzen wordt in 2022 verder aangevuld en verbeterd door middel van meerdere projecten, bekostigd door het ministerie van BZK en Eurostat. Het gaat daarbij onder meer om huurprijzen van commercieel vastgoed, spanningsindicatoren op de koopwoningmarkt en het verder onderscheid maken binnen huizenprijsindices naar regio en woningtype.

In 2022 wordt naar verwachting een nieuwe Europese wet (implementing act) aangenomen voor de geharmoniseerde samenstelling van huizenprijsindices (HPI) en zogeheten 'Owner Occupied Housing Price Indices' (OOHPI). De nieuwe wet beoogt de kwaliteit van de bestaande huizenprijsindices en 'Owner Occupied Housing Price Indices' verder te harmoniseren en te verbeteren. De komende jaren vindt er in dat verband verder onderzoek plaats en worden verbeteringen doorgevoerd in de Nederlandse huizenprijsindices en 'Owner Occupied Housing Price Indices'.

Monitor nationale omgevingsvisie (NOVI)

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) brengt iedere twee jaar de Monitor Nationale Omgevingsvisie (NOVI) uit. Deze monitor brengt de ontwikkelingen ten aanzien van de nationale belangen en prioriteiten in beeld. Dat gebeurt in samenwerking met het CBS, het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM), de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Aan een deel van de indicatoren draagt het CBS bij met tijdreeksen van het aantal inwoners en woningen voor gebiedsindelingen waar de indicatoren betrekking op hebben. In 2022 verschijnt de tweede Monitor Nationale

Omgevingsvisie.

Standard Business Reporting (SBR) Wonen

In een gegevensdelingsovereenkomst met de Autoriteit Woningcorporaties is vastgelegd dat het CBS data over (en aangeleverd door) woningcorporaties ontvangt voor het maken van statistieken. Op deze wijze draagt het CBS bij aan de gewenste verlaging van de regeldruk voor de corporatiesector. De overeenkomst loopt in december 2022 af. Met SBR Wonen en het ministerie van BZK wordt gesproken over de rol en wensen van het CBS, met als doel tot nieuwe afspraken te komen voor het aflopen van de overeenkomst.

Woningbehoefte Onderzoek

In 2020 en 2021 vond de dataverzameling voor het Woningbehoefte onderzoek (WoON) plaats. Uitkomsten worden in het tweede kwartaal van 2022 gepubliceerd. Het CBS voert dit door het ministerie van BZK bekostigd onderzoek éénmaal in de drie jaar uit. Voor gemeenten bestaat de mogelijkheid om in te schrijven voor extra enquêtes binnen hun gemeente (de zogeheten oversampling).

Statistiek op basis van de waardering onroerende zaken (WOZ)

In 2022 verwerkt het CBS de databron Landelijke Voorziening WOZ op een nieuwe manier. Dat leidt tot meer eenduidige statistiekuitskomsten van onder meer statistieken over de WOZ-waarde en over de belastingcapaciteit van gemeenten. De nieuwe manier van verwerking leidt tevens tot meer flexibiliteit, efficiency en eenduidigheid in processen.

2.3.3 Financiële en zakelijke diensten

Net als in voorgaande jaren publiceert het CBS ook in 2022 over de bedrijfsopbrengsten en –lasten en de omzetontwikkeling van bedrijven in de financiële en zakelijke dienstverlening.

2.3.4 Handel en horeca

Ook in 2022 publiceert het CBS over de omzetontwikkelingen en de bedrijfsopbrengsten en –lasten in de branches handel en horeca.

2.3.5 Industrie en energie

Verbetering Informatievoorziening Energietransitie (VIVET)

In 2022 krijgt de publieke samenwerking Verbetering Informatievoorziening Energietransitie (VIVET) van PBL, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Kadaster, Rijkswaterstaat (RWS) en het CBS een vervolg. Op basis van de ervaringen van de periode 2019-2021 wordt de besturing aangepast. Doel is activiteiten af te stemmen op concrete vragen van de regionale overheden en tevens om de regie vanuit de ministeries te versterken. Vanuit het programma 2021/22 werkt het CBS mee aan onder andere een pilot om voor bedrijventerreinen te verkennen aan welke

energiegerelateerde informatie behoefte is en om deze als mogelijk in kaart te brengen, het energieverbruik van maatschappelijk vastgoed, de locatie en het verbruik van oplaadpunten voor elektrisch vervoer, kentallen voor gerealiseerd energieverbruik op adresniveau en de koppeling van energieaansluitingen voor elektriciteit en gas (EAN-codes) en de Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG).

2.3.6 Internationale handel

Ontwikkelprogramma Globalisering

Het CBS voert het ontwikkelprogramma Globalisering uit dat bekostigd wordt door het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). De resultaten van dit programma worden vastgelegd in de reguliere edities van de Internationaliseringsmonitor en een aantal onderzoeksnotities en –papers. In 2022 verschijnen drie edities van de Internationaliseringsmonitor. De thema's van die monitors zijn Eurozone, dienstenhandel, en productiviteit en internationalisering.

De kern van het ontwikkelprogramma is onderzoek naar de samenhang van internationale economische activiteiten van ondernemingen en hun impact op de nationale economie in termen van economische groei, werkgelegenheid, zowel sectoraal als regionaal. De aanpak bestaat veelal uit het integreren van uiteenlopende bestaande en nieuwe bronnen waarmee inmiddels een succesvolle portfolio van gekoppelde databases is ontwikkeld. In combinatie met de toepassing van geavanceerde methodes en innovatieve technieken voor datakoppeling is hiermee een basis gelegd voor verder onderzoek naar de structuur, ontwikkeling en effecten van economische globalisering.

Het programma globalisering in 2022 omvat naast de drie onderwerpen die in de internationaliseringsmonitors behandeld worden twee andere thema's. Het CBS voert een project uit dat resulteert in een verbetering en versnelling van de huidige indicator over het midden- en kleinbedrijf. Daarmee wordt onderzoek naar het zelfstandig midden- en kleinbedrijf actueler en preciezer. Daarnaast onderzoekt het CBS in hoeverre groei van de Nederlandse export naar een land ook gepaard gaat met groei van het Nederlandse marktaandeel in dat land. Dit onderzoek resulteert in een scherper beeld van de Nederlandse concurrentiekracht. De resultaten van dit project komen onder andere in de publicatie Nederland Handelsland 2022 aan bod.

Nederland Handelsland

Deze jaarlijkse publicatie wordt, bekostigd door het ministerie van BZ, in 2022 voor de vierde keer gepubliceerd. Nederland Handelsland is een publicatie met kerngegevens en indicatoren op het vlak van internationalisering van de Nederlandse economie en het bedrijfsleven. De publicatie en de bijbehorende tabellensets bevatten vele tijdreeksen, hoofdzakelijk op een hoog macro- of mesoniveau, met enkele onderwerpen specifiek gericht op prioriteiten uit de handelsagenda van het kabinet.

2.3.7 Landbouw

Oogstraming akkerbouw

Om de regeldruk verder te verminderen, is het CBS gestart met het ontwikkelen van een applicatie om oogstgegevens van akkerbouwgewassen te verzamelen op basis van

data die landbouwmachines tijdens de oogst verzamelen. De pilot en evaluatie van de applicatie vindt in 2022 plaats, waarna beoordeeld wordt of deze applicatie in 2023 in productie gaat.

2.3.8 Macro-economie

Revisie nationale rekeningen en overheidsfinanciën

Conform het Europese geharmoniseerde revisiebeleid vindt er periodiek een revisie plaats van de nationale rekeningen en de hiermee samenhangende statistieken met betrekking tot de overheidsfinanciën. Bij een revisie worden nieuwe bronnen, methoden en concepten doorgevoerd in de nationale rekeningen. Zo sluit het beeld van de Nederlandse economie weer optimaal aan bij alle onderliggende statistieken, bronnen en de internationale richtlijnen voor het samenstellen van de nationale rekeningen. De vorige revisie werd in 2018 gepubliceerd en ging over het verslagjaar 2015. De volgende revisiepublicatie staat conform Europese afspraak gepland voor 2024 en heeft betrekking op het verslagjaar 2021. De voorbereidingen zijn in 2019 gestart en in de jaren tot publicatie worden revisiewerkzaamheden uitgevoerd. De revisie van 2024 is zoals het er nu naar uit ziet voornamelijk een bronnenrevisie waarbij wordt aangesloten op nieuw beschikbaar gekomen bronnen en inzichten, onder andere door de nieuwe Europese kaderverordening voor bedrijfsstatistieken (Framework regulation for integrating business statistics (FRIBS)). Ook de eventuele voorbehouden die voortkomen uit de Europese verificatie van het Bruto Nationaal Inkomen worden meegenomen in deze revisie.

Sub-sectoren niet-financiële vennootschappen in nationale rekeningen

Bij de (macro) economische statistieken worden instellingen en bedrijven onderverdeeld in sectoren. Eén van die sectoren is die van de niet-financiële vennootschappen. Dit zijn ondernemingen met als hoofdactiviteit het produceren van goederen en niet-financiële diensten. Deze sector kent een grote diversiteit in samenstelling. Naast multinationals en het midden- en kleinbedrijf vallen hier ook ziekenhuizen, woningcorporaties en overheidsbedrijven onder. Beleidsmakers en andere (inter)nationale gebruikers hebben behoefte aan een verdere uitsplitsing van deze sector. Het doel is meer inzicht te krijgen in hoe geldstromen door Nederland lopen en een beter inzicht te krijgen in het hoge overschot op de Nederlandse lopende rekening. Dat laatste is een belangrijke indicator voor macro-economische disbalans in Europa. Het CBS onderzoekt hoe grote multinationals in Nederlandse of buitenlandse handen, of juist het midden- en kleinbedrijf, hieraan bijdragen. In 2021 publiceerde het CBS een rapport met de eerste resultaten van de uitsplitsing over de jaren 2015, 2016 en 2017. Deze opsplitsing naar subsectoren moeten ook voor de oudere tijdreeksen en voor de jaren vanaf 2018 in de nationale rekeningen worden verwerkt. De aanpassingen hiervoor vinden plaats in 2022.

2.3.9 Overheid en politiek

Informatie voor Derden (Iv3)-informatie

Het CBS is het centrale Nederlandse aanleverloket voor de zogeheten Informatie voor Derden (Iv3)-informatie die door decentrale overheden dient te worden verstrekt aan

het ministerie van BZK en het CBS. Deze financiële informatie wordt door het CBS enerzijds onbewerkt gedeeld in de vorm van open data en anderzijds bewerkt tot macro-economische output. Het CBS werkt, bekostigd door het ministerie van BZK, aan een vernieuwing van de aanlevermogelijkheden waardoor de lv3-informatiestroom beter wordt geborgd en de aanleverlasten van de decentrale overheden afnemen. Bovendien kan de lv3-informatie in de nieuwe opzet makkelijk worden uitgebreid met (facultatief aan te leveren) aanvullende financiële detailinformatie, wat tegemoetkomt aan de informatiebehoefte van de Open State Foundation, die hiervoor momenteel zelf gegevens uitvraagt.

Financiële verhoudingswet

In het kader van de Financiële verhoudingswet keert het ministerie van BZK jaarlijks geld uit aan gemeenten. Met ingang van januari 2023 vindt er een herijking van de maatstaven van de Algemene Uitkeringen, Participatiewet en Jeugdwet plaats. In 2022 ontwikkelt het CBS hiervoor een nieuwe StatLinetabel die onder meer gegevens bevat over demografie, woningen, sociale zekerheid, inkomen, fysieke omgeving, en onderwijs.

2.3.10 Prijzen

Binnen de consumentprijsindex (CPI) spelen twee internationale ontwikkelingen: het mogelijk op termijn opnemen van huizenprijzen in de Harmonised Index of Consumer Prices (HICP) en het aanpassen van de standaard classificatie voor de CPI/HICP. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft onlangs de resultaten van haar 'monetary policy strategy review' gepresenteerd en hieruit komt de wens naar voren om de HICP uit te breiden met de prijsontwikkeling van huizen. Momenteel zitten noch de huizenprijs noch de gebruikskosten van de eigen woning in de HICP. Vooralsnog stelt de ECB voor om in 2023 op kwartaalbasis te starten met een experimentele HICP inclusief de huizenprijs. Tegelijkertijd vindt overleg tussen Eurostat en de lidstaten plaats over de manier waarop huizenprijzen dan wel de gebruikskosten van de eigen woning in de HICP zouden moeten worden opgenomen en per wanneer.

Vanuit de Verenigde Naties is een nieuwe classificatie opgezet voor de consumentenprijsindex: Coicop2018 (Classification of Individual Consumption by Purpose). Eurostat heeft in overleg met de lidstaten bepaald dat per 2025 de huidige Ecoicop-classificatie (European Classification of Individual Consumption by Purpose) vervangen wordt door de nieuwe Coicop2018-classificatie. Het veranderen van de classificatie is ingrijpend omdat de classificatie als rode draad door het productieproces van de statistiek heen loopt. Voorbereidende werkzaamheden voor de aanpassing van de classificatie zijn al gestart en leiden in 2022 tot eerste tussenresultaten.

2.4 Maatschappij

2.4.1 Bevolking

Demografische gegevens

Ook in 2022 publiceert het CBS maandelijks op Statline diverse actuele demografische gegevens, zoals geboorten, sterfte, immigratie, emigratie, de bevolking naar demografische kenmerken en huishoudens naar type en omvang. In een deel van 2020

en 2021 publiceerde het CBS vanwege de coronapandemie de sterftcijfers wekelijks. Afhankelijk van de ontwikkeling van de coronasterfte publiceert het CBS ook in (een deel van) 2022 de sterftcijfers wekelijks.

In de driejaarlijkse cyclus Bevolkingsprognose, Huishoudensprognose en Regionale bevolkings- en huishoudensprognose brengt het CBS in de zomer van 2022 in samenwerking met het PBL de Regionale bevolkings- en huishoudensprognose uit. In december volgt de Kernprognose, een actualisering van de Bevolkingsprognose op basis van actuele inzichten. Ter onderbouwing van de hypothesen van deze prognoses worden analyses uitgevoerd naar leeftijd, geslacht en migratieachtergrond.

Ruimtelijke indelingen Eurostat

De stedelijkheidsmaat zoals door Eurostat gehanteerd, de zogeheten DEGREE of URBANISATION (DEGURBA), wordt afgeleid voor gemeenten uit een clustering van dichtbevolkte afzonderlijke vierkante kilometers. De vierkantindeling is beschreven in Europese richtlijnen (Infrastructure for Spatial Information in the European Community, INSPIRE). Het startpunt voor ontwikkeling van een jaarlijkse afleiding van DEGURBA is de Europese Volkstelling 2021. De Functional Urban Areas, die het gebied omvatten van de grote gemeenten met de aanliggende forensengemeenten, worden in 2022 opnieuw vastgesteld.

Bevolkingskernen

In het kader van de Volkstelling 2021 vastgestelde gebiedsindelingen van bevolkingskernen worden in 2022 van statistieken voorzien en gepubliceerd. De gebiedsbegrenzing bevolkingskernen is de Nederlandse invulling van “population clusters” zoals die voor de Europese Volkstellingen wordt gehanteerd en bestaat uit aaneengesloten bebouwd gebied met woongebied als kern.

Migratie en integratie

Er kunnen inhoudelijke en/of methodologische bezwaren zijn tegen het uitvoeren van een onderzoek waarin naar migratieachtergrond wordt uitgesplitst. Hiervoor heeft het CBS in 2021 een afwegingskader migratie- en integratiestatistieken opgesteld. Een interne expertgroep beoordeelt het gebruik van migratiekenmerken aan de hand van de uitgangspunten uit dit afwegingskader. In 2022 voert het CBS een evaluatie uit naar het afwegingskader, gericht op inhoud en proces.

In 2021 is de vraag ‘op welke manier moet migratieachtergrond worden ingedeeld?’ opgepakt, aangezien de huidige indeling naar westers/niet-westers niet meer actueel is. In de huidige indeling worden Japan en Indonesië bijvoorbeeld als westers geclassificeerd. Daarnaast ervaart een deel van de samenleving deze indeling als stigmatiserend. Eind 2021, begin 2022, wordt na uitgebreide interne en externe consultaties een nieuwe standaardindeling vastgesteld. In 2022 start vervolgens de implementatie van deze nieuwe standaardindeling in nieuwsberichten en StatLine.

Eens per twee jaar stelt het CBS het Jaarrapport integratie op. Deze wordt deels bekostigd door het ministerie van SZW. In 2022 verschijnt de nieuwe editie van dit rapport dat bestaat uit een monitordeel met recente gegevens over kernindicatoren en een aantal verdiepende hoofdstukken. In dit jaarrapport wordt de nieuwe indeling naar migratieachtergrond toegepast.

Ook in 2022 publiceert het CBS de door het ministerie van Justitie & Veiligheid (J&V) bekostigde statistiek Migratiemotieven. Deze statistiek geeft informatie over de immigratie van niet-Nederlanders met een uitsplitsing naar de reden waarom zij zich in Nederland vestigen. Hierbij maakt het CBS onderscheid naar onder andere asiel-, arbeids-, gezins- en studiemigranten.

Binnen het nieuwe inburgeringsstelsel, dat op 1 januari 2022 in werking treedt, is een belangrijke rol weggelegd voor monitoring en evaluatie. Het gaat hierbij om het verkrijgen van inzicht in de doeltreffendheid, het doelbereik, en de werking van het nieuwe beleid. In dit kader en ten behoeve van monitoring en evaluatie, heeft het CBS het verzoek van het ministerie van SZW gehonoreerd om de kwantitatieve gegevens te verzamelen en deze te verrijken met andere statistieken. In 2022 worden tijdens de ontwikkelfase systemen opgezet en getest en start het CBS met het verzamelen en verwerken van de data over inburgering van gemeenten, Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Medio 2023 worden de eerste uitkomsten over 2022 gepubliceerd in de jaarlijkse monitor inburgering.

2.4.2 Gezondheid en welzijn

Niet-financiële zorgstatistieken

In 2022 publiceert het CBS cijfers over het gebruik van medisch specialistische zorg, geestelijke gezondheidszorg en huisartsenzorg. Deze cijfers zijn uitgesplitst naar diagnose en verschillende persoons- en zorgkenmerken. In verband met corona is de informatie over ziekenhuiszorggebruik uitgebreid met een extra diagnosegroep voor corona. Daarnaast werkt het CBS met het RIVM, het Zorginstituut en het Trimbos-instituut samen aan het inrichten van een strategie voor het verzamelen van data om de continuïteit van diagnosegegevens in de geestelijke gezondheidszorg te borgen.

Doodsoorzakenstatistieken

Sinds 1901 publiceert het CBS gegevens over de doodsoorzaken van alle overleden inwoners van Nederland. Hierbij wordt voortdurend aandacht besteed aan internationale vergelijkbaarheid, onder andere door afstemming met de World Health Organization (WHO), door reproduceerbaarheid en door het op peil houden en vergroten van kennis over deze statistiek bij artsen en artsen in opleiding. In 2020 is deze statistiek uitgebreid met corona-gerelateerde gegevens. In 2022 worden deze gegevens, net als in 2021, gebruikt voor onderzoek naar diverse facetten van de coronapandemie, waaronder het ziektebeloop. Daarnaast wordt vanaf 1 januari 2022 de nieuwe Wet op de Lijkbezorging van kracht. Die wet geeft artsen de mogelijkheid gegevens ook digitaal aan te leveren aan het CBS. In 2021 is het CBS gestart om administratieve systemen van artsen gereed te maken voor deze transitie. In 2022 wordt dit gecontinueerd.

Belevingen

In 2022 staat het onderzoek Belevingen, na overleg met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), in het teken van leefstijl. Belevingen is een jaarlijks onderzoek over actuele onderwerpen die in de samenleving spelen, waarbij de nadruk ligt op de vraag hoe de Nederlandse bevolking deze onderwerpen ervaart. Publicatie volgt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2023.

Arbeidsmarkt zorg en welzijn (AZW)

Het Rijksbrede onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt zorg en welzijn (AZW) draagt bij aan een optimaal functionerende arbeidsmarkt in de sectoren zorg, welzijn en maatschappelijke dienstverlening, jeugdzorg en kinderopvang. Het CBS beheert hiervoor een datawarehouse (AZW-StatLine) en een dashboard met kernindicatoren over Arbeidsmarkt zorg en welzijn, zowel landelijk als regionaal.

Naast deze basis data-infrastructuur werkt het CBS aan innovatieve projecten binnen het Arbeidsmarkt zorg en welzijn-programma, waarbij actuele vraagstukken in de sector zorg en welzijn worden meegenomen. Ook publiceert het CBS informatie die via panels van werkgevers en van werknemers verzameld is. Het onderzoek wordt bekostigd door het ministerie van VWS.

Monitor langdurige zorg (MLZ)

Sinds 2013 geeft het CBS in de Monitor langdurige zorg (MLZ) inzicht in de indicatie, het gebruik en de kosten van de langdurige zorg. De actuele kerncijfers, metadata en maatwerktabelen van de monitor worden gepubliceerd op www.monitorlangdurigezorg.nl. Meer uitsplitsingen van deze cijfers zijn beschikbaar in de bijbehorende MLZ-StatLine omgeving. Het ministerie van VWS heeft de bekostiging voor het samenstellen en het beheer van de Monitor langdurige zorg verlengd tot en met 2023.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Om de stapeling van de kosten van zorg en ondersteuning voor zorggebruikers te beperken, is in 2019 voor de Wet maatschappelijke ondersteuning een abonnementstarief voor de eigen bijdrage ingevoerd. Het CBS levert een kwantitatieve bijdrage aan de monitoring van de effecten van deze maatregel. Bekostigd door het ministerie van VWS is er informatie ontwikkeld over het Wmo-gebruik, de samenhangende kosten en opbrengsten en de instroom van zorggebruik in de Wet langdurige zorg (Wlz). De informatie wordt tijdens de duur van de monitor (2019-2022) jaarlijks geactualiseerd.

Hospital standardized mortality ratio (HSMR)

Het CBS levert jaarlijks een berekeningsmodel voor het bepalen van gestandaardiseerde sterfte ratio's in ziekenhuizen, de zogenaamde hospital standardized mortality ratio (HSMR). In overleg met Dutch Hospital Data (DHD), de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) is in 2021 onderzocht op welke wijze de berekening van de Hospital standardized mortality ratio over 2020 aangepast moet worden in verband met de ziekenhuisopnamen van coronapatiënten. Deze aanpak wordt ook in 2022 gehanteerd. Het onderzoek wordt bekostigd door Dutch Hospital Data (DHD).

Onderzoek GGD-testdata en vaccinatiedata

In 2021 is het CBS op verzoek van het ministerie van VWS en in samenwerking met RIVM, Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en) en de overkoepelende brancheorganisatie van de 25 Gemeentelijke Gezondheidsdiensten en Geneeskundige Hulpverleningsorganisaties in de Regio (GHOR) (GGD GHOR) gestart met het uitvoeren van statistisch onderzoek op GGD-testdata. Het doel van dit statistisch onderzoek is beleid en onderzoek te voorzien van relevante informatie die bijdraagt aan de bestrijding van corona. De onderzoeken hebben onder meer geleid tot diverse publicaties waarin sociaaleconomische en demografische analyses werden beschreven. Initieel lag de focus van het onderzoek op GGD-testdata. In 2021 zijn echter ook voorbereidingen getroffen om onder strikte voorwaarden onderzoek uit te voeren op vaccinatiedata. In 2022 wordt de nauwe samenwerking gecontinueerd en wordt ingezet op het uitvoeren en faciliteren van statistisch en wetenschappelijk onderzoek ter ondersteuning van de bestrijding van de coronapandemie en de gevolgen daarvan voor de samenleving.

2.4.3 Natuur en milieu

Natuurstatistieken: Netwerk ecologische monitoring (NEM)

De natuurstatistieken vinden ook in 2022 hun basis in het kader van het Netwerk ecologische monitoring (NEM). De natuurstatistieken worden geheel extern gefinancierd, waarbij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) verreweg het grootste deel bekostigt. Daarnaast voert het CBS op beperkte schaal opnieuw werkzaamheden uit voor de provincies (via BIJ12, onderdeel van de vereniging Interprovinciaal overleg IPO), waaronder flora-monitoring, evenals voor Rijkswaterstaat en het Informatiehuis Marien: monitoring van Noordzee, Waddenzee en delta.

Het CBS levert in 2022 met de natuurstatistiek een bijdrage aan de ontwikkeling van nieuwe monitoring die voortvloeit uit de in 2021 vastgestelde nieuwe NEM-meetdoelen. Inhoudelijk zal het daarbij voornamelijk gaan over het beter inbedden van de monitoring van zoet- en zoutwater in het NEM-programma, het benutten van kansen voor uitbreiding van monitoring van insecten en ontwikkelen van de monitoring van Habitattypen ten behoeve van de beoordeling van de 'Staat van Instandhouding' daarvan. Deze beoordeling is een vereiste van de Europese Habitatrichtlijn, die aangeeft welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats beschermd moeten worden. Voor de ontwikkeling van nieuwe monitoring in verband met deze meetdoelen zal het CBS onder meer samenwerken met de unit Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu van Wageningen University & Research.

Daarnaast zal het CBS bestaande monitoring en trendberekening, waar nodig, verder ontwikkelen om deze aan te passen aan recente (wetenschappelijke) ontwikkelingen.

Waterstatistieken

Het CBS stelt de zogenaamde waterstatistieken samen die door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) en het ministerie van EZK worden bekostigd. Dit is een onderdeel van de Emissieregistratie, een samenwerkingsverband van organisaties dat jaarlijks de uitstoot van broeikasgassen en (verontreinigde) stoffen naar lucht, water en bodem vaststelt, zodat op nationaal niveau voldaan kan worden aan een groot aantal nationale en internationale verplichtingen en richtlijnen. De statistieken

betreffen onder meer zuivering afvalwater (bijvoorbeeld naar regio, installatie of zuiveringsinstallatie), emissies naar water (bijvoorbeeld lozingen van milieuverontreinigende stoffen naar oppervlaktewater en riool) en bijdragen ten behoeve van de Sustainable Development Goals (SDG's).

Circulaire economie

In 2022 geeft het CBS verder invulling aan een aantal onderwerpen op het snijvlak van milieu en economie. Voornamelijk via aanvullende statistische diensten wordt bijgedragen aan het ontwikkelen en verbeteren van informatie over de kosten van de energietransitie, actuele cijfers over broeikasgassen volgens Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)-definities en over de waterproblematiek.

Het CBS draagt met zijn kennis en data, in nauwe samenwerking met andere kennisinstellingen, ook in 2022 bij aan het monitoren van de transitie naar een circulaire economie via de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) van het PBL. Daarnaast onderzoeken het CBS en PBL, gelet op de grote beleidsbehoefte, hoe complete en samenhangende statistieken over milieu-voetafdrukken de komende jaren kunnen worden ontwikkeld. Het gaat onder andere om verbeterde wijze van het dataverzameling van inzet van secundaire grondstoffen en materialen bij bedrijven, een update van een inventarisatie van bedrijven op het terrein van circulaire economie en de materialenmonitor. Daarnaast gaan het CBS en PBL, gelet op de grote beleidsbehoefte, de komende jaren complete en samenhangende cijfers over milieu-voetafdrukken ontwikkelen.

2.4.4 Onderwijs

Bedrijfsopleidingen

In 2022 publiceert het CBS de resultaten van het onderzoek Bedrijfsopleidingen. Dit onderzoek vindt één keer in de vijf jaar plaats en verschaft inzicht in de opleidingsactiviteiten van bedrijven. Dit betreft onder andere de participatie aan, de intensiteit van en uitgaven aan cursussen. Daarnaast bevraagt het onderzoek bedrijven naar het opleidingsbeleid en de kwaliteitsborging van gegeven cursussen.

Onderwijsachterstanden

Het CBS berekent achterstandsscores die informatie geven over de verwachte onderwijsachterstand op basisscholen en in gemeenten. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) bekostigt dit aanvullend statistisch onderzoek en wil de berekening regelmatig evalueren zodat de achterstandsscores een actueel beeld blijven geven. Het CBS zoekt, samen met het ministerie van OCW, naar de beste manier om de achterstandsscores actueel te houden. Daarnaast ontwikkelt het CBS, eveneens bekostigd door het ministerie van OCW, twee indicatoren over de verwachte onderwijsachterstand in het voortgezet onderwijs.

2.4.5 Veiligheid en recht

Veiligheidsmonitor

Na een innovatietraject in 2020 om de vragenlijst en het ontwerp van de Veiligheidsmonitor te herzien om beter aan te sluiten bij de veranderde

informatiebehoefte van de gebruikers, is in het najaar van 2021 de dataverzameling voor de Veiligheidsmonitor volgens deze nieuwe opzet uitgevoerd. De publicatie van de resultaten vindt in het voorjaar van 2022 plaats. De veiligheidsmonitor wordt in de oneven jaren uitgevoerd.

Digitale veiligheid

Na een pilot in 2019 vindt in 2022 het onderzoek Digitale veiligheid en Criminaliteit plaats. Dit onderzoek wordt bekostigd door het ministerie van J&V. De ambitie is om hier een tweejaarlijks onderzoek van te maken en het te laten plaatsvinden in de jaren dat er geen Veiligheidsmonitor wordt uitgevoerd.

Prevalentiemonitor huiselijk en seksueel geweld

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft op verzoek van het ministerie van J&V aangegeven in 2022 het onderzoek naar huiselijk en seksueel geweld van 2020 te willen herhalen, met een aantal kleine aanpassingen. Het CBS voert de dataverzameling, analyse en de publicatie van de resultaten uit. Einde 2022 zal deze publicatie plaatsvinden.

2.4.6 Verkeer en vervoer

Statistieken motorvoertuigenpark en verkeersprestaties

In 2022 vindt een volledige herziening plaats van de statistiek verkeersprestaties. Deze statistiek beschrijft de afgelegde voertuigkilometers (de zogenaamde verkeersprestatie) van personenauto's, bestelauto's, vrachtauto's, trekkers voor oplegger, speciale voertuigen en bussen. De noodzaak voor het herontwerp ontstond mede omdat de emissies rechtstreeks uit de verkeersprestaties worden afgeleid. In 2021 voerde het CBS een aantal vooronderzoeken uit ten behoeve van deze herziening. Omdat de gegevens van het motorvoertuigenpark de basis vormen voor de statistiek verkeersprestaties en daardoor medebepalend zijn voor de kwaliteit van de statistiek verkeersprestaties, heeft het CBS besloten ook de statistiek motorvoertuigenpark te herontwerpen.

Containerstatistiek

Na een succesvolle pilot in 2020 en 2021 voert het CBS, bekostigd door Rijkswaterstaat, het project "Containervervoer in de keten beter in beeld" uit. Het CBS koppelt de containerdata van schepen die de haven Rotterdam bezoeken, de zogeheten mainportdata, aan data uit andere logistieke bronnen uit het achterland, de gebieden waar de goederenstromen vanuit de haven van Rotterdam via rail, weg, binnenvaart en pijpleiding naar toe gaan. Het doel van dit project is om overheden en het bedrijfsleven van data te voorzien waarop zij beleid kunnen maken, onderzoek kunnen uitvoeren en beslissingen kunnen nemen. Met de data kunnen de ontwikkelingen in de gehele logistieke keten beter gemonitord worden. Deze data zijn daarmee ook van belang om beleidsbeslissingen over aanleg en gebruik van de multimodale infrastructuur (waaronder de infrastructuur van de zeehavens) beter te kunnen onderbouwen.

Vehicle Emission Shipment Data Interface (VESDI)

Met het project Vehicle Emission Shipment Data Interface (VESDI) realiseert het CBS in samenwerking met Stichting Uniform Transport Code (SUTC) een infrastructuur om elektronisch de basisgegevens van transport te verzamelen en te leveren aan het CBS. Bedrijven kunnen op die manier makkelijker gedetailleerde, statistische data aanleveren. Daardoor wordt de kwaliteit van de statistische data voor gebruikers van CBS-data - overheden en bedrijven - veel hoger. Voor beleidsontwikkeling is dat van groot belang. De voordelen zijn meervoudig: van betere data voor statistiek en beleid tot het verbeteren van data delen in logistiek door inzet van open IT-standaarden. Open Trip Model (OTM), wat een verlaging van de administratieve regeldruk bij ondernemers betekent. Ondernemers hoeven in het geval van het Open Trip Model geen CBS-enquête meer in te vullen. Het betekent ook een versnelling van digitalisering in het bedrijfsleven. Het project is geïnitieerd door de Topsector Logistiek en wordt gefinancierd door het ministerie van I&W. In deze samenwerking zijn verder ook partijen zoals Stichting Uniform Transport Code (SUTC), Transport en Logistiek Nederland, Evofenedex, Dalti en Ishare betrokken. Het project past de principes van de Basis Data Infrastructuur toe die het ministerie van I&W momenteel ontwikkelt ter uitvoering van de Digitale Elektronische interface.

Vervoersstromen en circulaire economie

Inzicht in de regionale vervoersstromen is van cruciaal belang voor het in kaart brengen van de transitie naar een circulaire economie. Op basis van het convenant tussen het CBS en de gemeente Amsterdam en in samenwerking met de provincies Noord-Holland en Utrecht publiceert het CBS informatie over de goederenstroom van, naar en binnen de regio Groot-Amsterdam en de gebieden binnen de genoemde twee provincies. Hierbij worden de stromen van vijftientwintig goederengroepen ingedeeld in doorvoer, import, export, distributie of geproduceerd en gebruikt binnen de regio. Het gaat hierbij om zowel het gewicht als de waarde van de goederenstroom. Het beschikbaar krijgen van deze data is niet alleen relevant voor Amsterdam, maar sluit aan bij het nationaal werkprogramma Monitoring en sturing circulaire economie geleid door het PBL waar het CBS aan bijdraagt. De ontwikkelde methodologie kan worden toegepast op en de tabellen kunnen worden samengesteld voor alle regio's en mogelijk ook voor grote gemeenten.

Basisdata goederenvervoer voor de ontwikkeling van strategische verkeers- en vervoersmodellen

Voor de verdere ontwikkeling van strategische verkeers- en vervoersmodellen en voor de beleidsmonitoring en –evaluatie heeft het CBS het verzoek van Rijkswaterstaat gehonoreerd om de komende jaren informatie samen te stellen over de economie, handel, transport en logistiek. Daarnaast vindt specifieke innovatieve kennisoverdracht plaats. Het CBS en Rijkswaterstaat tekenden hiervoor een vierjarige samenwerkingsovereenkomst. Op jaarbasis stemmen beide partijen, op basis van de behoefte, af hoe de informatieaanvraag er voor het komende jaar uit ziet.

Onderweg in Nederland

Het onderzoek Onderweg in Nederland is door het ministerie van I&W bekostigd. Het betreft een continu onderzoek naar de mobiliteit van de Nederlandse bevolking.

Dagelijks verzamelt het CBS gegevens over verplaatsingen van personen. De steekproefomvang van het basisonderzoek in een regio kan, indien bekostigd door een publiekrechtelijke instelling, worden uitgebreid in aanvulling op de regionale basisinformatievoorziening. Bij aanvullend onderzoek, bij een grotere steekproef, enquêteert het CBS een groter aantal personen in de betreffende regio.

2.4.7 Vrije tijd en cultuur

Sportstatistieken

Het CBS doet elke drie jaar onderzoek bij sportorganisaties, sportverenigingen en sportaccommodaties, waaronder ook fitnesscentra. In verband met corona is ook in 2021 een onderzoek uitgevoerd om de impact van de coronapandemie op de sportverenigingen en sportaccommodaties inzichtelijk te maken. Begin 2022 publiceert het CBS de cijfers. In 2022 voert het CBS het onderzoek weer regulier uit.

Bibliotheken

Het CBS heeft op verzoek van de Koninklijke Bibliotheek in 2021 – in aanvulling op de statistiek bibliotheken – voor het eerst onderzoek gedaan naar achtergrondkenmerken van bibliotheekleden. Het CBS zal de cijfers begin 2022 publiceren.

Vakantieonderzoek

Vanaf 2021 verzamelt het CBS jaarlijks data voor het Vakantieonderzoek, een Europees verplichte statistiek. CBS zal de eerste resultaten van het nieuwe vakantieonderzoek in 2022 publiceren. Provincies is de mogelijkheid geboden om in te schrijven voor extra enquêtes. Het CBS zal in 2022 ook een rapportage publiceren met cijfers van een aantal indicatoren op het niveau van geheel Nederland én - voor zover de responsomvang van het aantal gemeten vakanties dat toelaat - uitgesplitst naar bestemmingsprovincie. Alle twaalf provincies financieren deze extra rapportage.

2.5 Dossiers en thema-overstijgende publicaties

2.5.1 Monitor Brede Welvaart

In 2022 verschijnt de vijfde editie van de Monitor Brede Welvaart. Deze bevat cijfers over de voortgang en de Europese positie van Nederland met betrekking tot de Sustainable Development Goals (SDG's). De monitor wordt besproken tijdens het Verantwoordingsdebat in de Tweede Kamer. In de editie van 2022 zal de samenhang van de Sustainable Development Goals met indicatoren over natuurlijk kapitaal, ruimtedruk en circulaire economie worden versterkt. Een voorbeeld is dat per relevant SDG-doel wordt onderzocht hoe de circulaire economie bijdraagt aan het behalen van het SDG-doel, maar ook wat een Sustainable Development Goal kan zeggen over de transitie naar een circulaire economie in Nederland. Het CBS is daarnaast betrokken bij initiatieven om het concept van brede welvaart (beter) te verankeren in de beleids- en begrotingscycli. Zo heeft het CBS bij wijze van proef factsheets ontwikkeld die de brede welvaartsontwikkeling op de beleidsvelden van enkele departementen in één oogopslag zichtbaar maken.

Vanaf het begin in 2018 hebben politici, gemeenten en provincies uitgesproken dat ook regionalisering van de Monitor Brede Welvaart zeer wenselijk is. Er is een groeiende vraag naar informatie over de brede welvaart waarmee beleidsontwikkeling en besluitvorming op gemeentelijk en provinciaal niveau – dichtbij de leefomgeving van burgers – kan worden ondersteund. In 2020 verscheen de eerste editie van de regionale Monitor Brede Welvaart, bekostigd door het ministerie van LNV, die in een aantal stappen kan worden doorontwikkeld. Eind 2021 verschijnt de volgende editie.

2.5.2 Milieurekeningen en natuurlijk kapitaalrekeningen

De milieurekeningen kwantificeren de relatie tussen economie en milieu. Om tot een consistente statistische beschrijving te komen van deze relatie, sluiten de milieurekeningen aan op de classificaties en definities van de nationale rekeningen. Voor bijvoorbeeld afval-, water-, energie- en luchtemissies worden op deze wijze rekeningen opgesteld. Het CBS draagt met zijn expertise ook in 2022 bij aan de verdere ontwikkeling van (inter)nationale standaarden op dit terrein zoals het System of Environmental-Economic Accounting: Ecosystem Accounting (SEEA EA) van de Verenigde Naties.

In de afgelopen jaren hebben het CBS en Wageningen universiteit de Natuurlijk Kapitaal Rekeningen voor Nederland ontwikkeld. Deze zijn samengesteld op basis van System of Environmental-Economic Accounting: Ecosystem Accounting. In 2021 zijn de Natuurlijk Kapitaal Rekeningen officieel gepubliceerd. In 2022 en 2023 wordt op verzoek van het ministerie van LNV, in overleg met de overheid, het bedrijfsleven en diverse belangengroepen zoals agrarische natuurorganisaties, gewerkt aan concrete beleidstoepassingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, ruimtelijke inrichting, waterbeheer, landbouw en natuur.

2.5.3 Regionale statistieken

Het CBS zet in 2022 de in 2021 ontwikkelde fietspaden- en openbaar vervoersnetwerken in voor bijvoorbeeld regionale nabijheidsstatistieken.

In 2022 wordt het mogelijk voor de grote steden om stadsdeelgebieden te introduceren in de CBS-codering. Deze tussenlaag maakt het grote aantal wijken voor de gemeentes hanteerbaarder voor hun beleidsvormings- en uitvoeringsonderdelen.

2.5.4 Basis Survey Data Infrastructuur (BSDI)

In 2021 startte de dataverzameling voor de Basis Survey Data Infrastructuur (BSDI) die wordt bekostigd door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Deze survey vervangt diverse onderzoeken die nu voor het SCP worden uitgevoerd, zoals het onderzoek Culturele Veranderingen / SCP Leefsituatie Index. De survey bestaat uit twee delen: een subjectief deel (normen, waarden, opvattingen, ervaringen van burgers) en een objectief deel (leefsituatie, gedrag van burgers). De dataverzameling is einde 2021 gestart en loopt vier jaar door. In 2022 wordt naast de kwartaalbestanden ook het jaarbestand opgeleverd.

2.5.5 Jeugd

In 2022 wordt er elk halfjaar actuele informatie gepubliceerd over het aantal personen met Jeugdzorg. Deze informatie komt regionaal beschikbaar (jeugdregio/gemeente/wijk) in een aantal StatLinetabellen en ook in een aantal interactieve regionale dashboards. In 2022 wordt daarin voor het eerst ook informatie over de machtiging uithuisplaatsing opgenomen. Tevens worden elk halfjaar cijfers gepubliceerd over kindermishandeling en huiselijk geweld, gezien vanuit de regierol die de Veilig Thuis organisaties daarin uitvoeren. Het onderzoek wordt bekostigd door het ministerie van VWS.

Het ministerie van VWS bekostigt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025 jaarlijks het structurele beheer van de Landelijke Jeugdmonitor door het CBS. Hierbij gaat het om het verzamelen van data uit bestaande databronnen en het publiceren over deze data.

2.5.6 Emancipatiemonitor

In 2022 voert het CBS de Emancipatiemonitor uit, bekostigd door het ministerie van OCW. Het SCP trekt zich terug uit deze monitor. Een aantal werkzaamheden dat het SCP in het verleden uitvoerde, pakt het CBS op verzoek van het ministerie van OCW op.

2.5.7 Bevorderen datagedreven werken

Het CBS is betrokken bij diverse projecten die gericht zijn op het bevorderen van datagedreven werken binnen overheidsorganisaties. Het doel hiervan is om het toepassen en het gebruik van data voor beleidsonderzoek en -vorming laagdrempeliger te maken. Een voorbeeld is de Data Alliantie Strafrechtketen waarin de ketenpartners binnen de strafrechtketen samenwerken om tot geharmoniseerde cijfers te komen. Het CBS en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen werken samen om het combineren van verschillende databronnen op een veilige manier mogelijk te maken met als doel betere cijfers op het beleidsterrein van de Nationaal Rapporteur te maken. Het project Langer Thuis dat wordt bekostigd door het ministerie van VWS is gericht op het onderzoeken van de kwaliteit van leven van langer thuiswonende ouderen. Op verzoek van het ministerie van VWS organiseert het CBS in 2022 enkele workshops rondom data-analyse en datagedreven werken. De workshops zijn primair bedoeld om aan de hand van praktijkcasussen kennis over te dragen.

2.5.8 Caribisch Nederland

Door de bijzondere status van en het specifieke beleid op de Caribische eilanden, Bonaire, Saba en Sint-Eustatius, is de informatiebehoefte buiten het reguliere statistische programma voor Caribisch Nederland relatief groot. Naast het reguliere werkprogramma over Caribisch Nederland voert het CBS in 2022 aanvullende statistische diensten uit. Deze aanvullende statistische diensten hebben betrekking op het bruto binnenlands product (bbp) als indicator voor het economisch welzijn en in het kader van het woonlandbeginsel (het afstemmen van de hoogte van de uitkeringen op het kostenniveau van het land waar de ontvanger van de uitkering woont), over het aantal banen in verschillende loonklassen als werkgelegenheidsindicator, en over de inkomenspositie van personen en huishoudens op de eilanden. Onder dat laatste

onderwerp valt ook informatie over de koopkrachtontwikkeling op Caribisch Nederland en over het aantal huishoudens rond het ijkpunt voor het sociaal minimum, zoals vastgesteld door het ministerie van SZW. Monitoring van de huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum wordt vanwege beleid hierover gevolgd en informatie hierover gebruikt door verschillende ministeries. Hierover wordt regelmatig in de Tweede Kamer gerapporteerd.

Jaarlijks vindt een update plaats van de bevolkingsprognose en van cijfers over de jeugd op Caribisch Nederland.

In samenwerking met het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) verschaft het CBS onder meer versneld informatie over de toerismestatistiek, internationale handel en inkomen naar buurt. Welke onderwerpen het precies betreft, wordt in samenspraak met het OLB bepaald. De Pilot Exit Survey, die start zodra het toerisme weer op gang komt, wordt in 2022 afgerond. Deze survey geeft informatie over het gedrag en uitgaven van toeristen gedurende en ter voorbereiding van hun bezoek aan het eiland.

Het CBS onderzoekt de mogelijkheid om jaarlijks een Monitor Brede Welvaart (MBW) te maken, nadat de beschikbaarheid van de indicatoren voor de Monitor Brede Welvaart op Caribisch Nederland in 2020 in kaart zijn gebracht. Doel van de Monitor Brede Welvaart is om naast de economische aspecten, ook de ecologische en sociaal-maatschappelijke aspecten van de welvaart in brede, samenhangende zin te beschrijven.

In 2022 vindt ook een nieuwe editie van het Arbeidskrachtenonderzoek (AKO) plaats. Het Arbeidskrachtenonderzoek is een tweejaarlijks onderzoek naar de arbeidsmarktsituatie van de bewoners van Bonaire, Saba en Sint-Eustatius.

Tevens publiceert het CBS in 2022 de uitkomsten van de in 2021 uitgevoerde Omnibusenquête Caribisch Nederland. In dit onderzoek verzamelt het CBS informatie over de leefsituatie, met name over gezondheid, veiligheid, communicatie, wonen, transport, vakantie en vrije tijd.

2.6 Nieuwe Europese verplichtingen

Europese statistieken hebben als doel om de ontwikkeling, monitoring en evaluatie van het beleid van de Europese Unie te ondersteunen met betrouwbare, objectieve, vergelijkbare en coherente informatie. In 2022 gelden de volgende nieuwe Europese verplichtingen.

Enquête beroepsbevolking

Per 1 januari 2021 ging de nieuwe Europese verordening voor de Enquête beroepsbevolking in. Hiervoor is de vragenlijst aangepast en wordt gebruik gemaakt van een personensteekproef in plaats van een adressensteekproef. Vanwege het feit dat er in 2021 geruime tijd geen interviews aan huis mogelijk waren vanwege coronamaatregelen is besloten om langer op basis van het oude design te blijven publiceren. In januari 2022 publiceert het CBS de eerste resultaten van de vernieuwde Enquête beroepsbevolking: de maandcijfers werklozen en werkzame beroepsbevolking

Volkstelling

In alle EU-landen is 2021 weer een Volkstellingsjaar. Ook Nederland houdt een Volkstelling 2021, waarbij de samenstelling van de bevolking en de woningen in Nederland op 1 januari 2021 in kaart worden gebracht. De Volkstelling wordt in Nederland samengesteld op basis van gegevens uit registers en de Enquête Beroepsbevolking en is daarmee virtueel. De Volkstelling van 2021 is verplicht gesteld op basis van de in 2008 aangenomen Europese Volkstellingswet en vier daarop gebaseerde zogenaamde implementatieverordeningen.

In de periode 2019-2021 is door het CBS een viertal projecten uitgevoerd ter voorbereiding op de Volkstelling 2021. Daarin zijn de bronnen in kaart gebracht, is de schattingsmethode ontwikkeld, is gekeken hoe de data statistisch moeten worden beveiligd en is getest hoe de uitgebreide tabellenset kan worden gepubliceerd conform INSPIRE-richtlijnen via een server (de Census Hub). Het doel van de INSPIRE-richtlijnen is dat geo-informatie van goede kwaliteit beschikbaar, vindbaar en bruikbaar is en dat de inhoud ervan, binnen de Europese lidstaten, op elkaar is afgestemd. In 2021 is bovendien begonnen met het proefdraaien. Als peilmoment is gekozen voor 1 januari 2017. Op die manier kon de programmatuur getest worden en gereed staan wanneer de werkzaamheden op basis van de data met peilmoment 1 januari 2021 in 2022 starten. Eind 2022 zijn de tabellen met als eenheid de vierkanten van 1km × 1km gereed. In het eerste kwartaal van 2024 worden de overige tabellen met de bekende geografische eenheden (bijvoorbeeld provincies en gemeenten) opgeleverd.

Asiel en verblijfsvergunningen

De omvang van de data omtrent het thema asiel en verblijfsvergunningen die het CBS ten behoeve van Europese verplichtingen moet verzamelen, is in 2021 sterk uitgebreid. De gewijzigde verordening verplicht de lidstaten om nieuwe en/of meer gedetailleerde maand-, kwartaal- en jaarstatistieken te publiceren vanaf 31 maart 2021. De verplichte publicaties die het CBS vanaf 2022 op jaarbasis uitbrengt, betreffen gegevens over derdelanders (personen met een andere nationaliteit dan die van één van de lidstaten van de EU, Noorwegen, IJsland, Liechtenstein of Zwitserland, en staatlozen) die een lange-termijn verblijfsvergunning ontvangen en asielzoekers die opvangvoorzieningen ontvangen. Daarnaast publiceert het CBS vanaf 2022 op vrijwillige basis tabellen over derdelanders die verplicht moeten vertrekken, en die daadwerkelijk terugkeren, alsmede over verblijfsvergunningen ten behoeve van gezinshereniging. Het CBS werkt ook in 2022 samen met ketenpartners als het ministerie van J&V en de Immigratie- en Naturalisatiedienst aan deze nieuwe leveringen. Zowel bij ketenpartners als bij het CBS worden processen aangepast, nieuw opgezet en geautomatiseerd.

European Business Statistics

Na ontwikkelwerkzaamheden in voorgaande jaren publiceert het CBS in 2022 voor het eerst conform de vereisten van de nieuwe verordening voor Europese bedrijfsstatistieken (EBS). Hierbij worden nieuwe onderdelen in productie genomen. Dit betreft onder andere een uitbreiding van de financiële jaarstatistieken met gegevens over de zorg, onderwijs, cultuur, sport en recreatie. Ook worden er uitbreidingen doorgevoerd bij statistieken die het belang van Nederlandse bedrijven in het buitenland beschrijven, maar ook het buitenlands belang in het Nederlandse bedrijfsleven. Tevens zal er extra informatie beschikbaar komen over Research & Development, innovatie, ICT en de industriële productie. Op dit moment worden reeds

voor grote delen van de gezondheidszorg en welzijn jaarlijks statistieken samengesteld op basis van register- en enquêtedata. Er bestaan echter nog witte vlekken: niet voor alle branches binnen zorg en welzijn zijn financieel-economische statistieken beschikbaar. Verder worden vanaf 2022 voor de statistiek Internationale Handel in Goederen microdata over de export met de desbetreffende Europese lidstaten uitgewisseld.

Door het inzetten van nieuwe methoden en reeds voor handen zijnde bronnen houdt het CBS de gevolgen van al deze statistiekuitbreidingen voor de regeldruk en de interne productiekosten zo beperkt mogelijk. Er is een Eurostat toelage (grant) toegekend om de statistieken over zorg- en welzijnsaanbieders voor een eerder verslagjaar (2020) te produceren. Deze worden in 2022 gepubliceerd.

Energiestatistieken

Met ingang van 2022 wordt het reguliere programma voortkomend uit de verordening voor de energiestatistiek aangepast. Dit is ingegeven door veranderingen in het energiesysteem, die voortkomen uit de ambities en doelen voor energietransitie en de Europese Green Deal. Specifiek betreft het nieuwe of meer gedetailleerde cijfers over hernieuwbare energie, energieverbruik in het vervoer en de dienstverlening, nieuwe energiedragers (waterstof) en elektriciteitsproductie en -opslag. Tevens is er een behoefte om snellere ramingen te doen voor kernindicatoren en om de jaarcijfers vroeger te publiceren, wat is ingegeven door aanbevelingen van het European Court of Auditors.

3. Communicatie en disseminatie

3.1 Communicatiestrategie

Het CBS heeft de wettelijke taak om de geproduceerde officiële overheidsstatistiek openbaar te maken en te verspreiden (dissemineren) onder alle doelgroepen in de samenleving, van wetenschap en onderwijs, beleid en politiek tot het algemene publiek. Deze taak wordt ingevuld door het ter beschikking stellen van de statistiek als open data. Deze zijn voor iedereen direct toegankelijk via bijvoorbeeld Statline. Daarnaast worden de nieuwe publicaties van datasets en indicatoren onder de aandacht gebracht en nader toegelicht. Hiervoor wordt een scala aan communicatiemiddelen ingezet, zoals nieuwsberichten, onderzoeksrapporten, multimediale producten, social media en evenementen. In nauwe samenwerking met de Nederlandse nieuwsmedia wordt het algemene publiek ook bereikt via de pers.

Het CBS heeft zichzelf tot doel gesteld sneller het juiste antwoord te geven op vragen van gebruikers naar CBS-data. Dat zal vaker met geautomatiseerde systemen gebeuren en het vraagt tevens een heroriëntatie op competenties van medewerkers. Hierbij spelen de volgende ontwikkelingen:

- Van publicatie van losse kerncijfers naar sets van gerelateerde, fenomeengerichte indicatoren, met dynamische vernieuwingen zoals dashboards en visualisaties, die permanent beschikbaar zijn en automatisch vernieuwd worden;
- Van eendimensionale rapportages naar informatie die door gebruikers aanpasbaar is aan eigen wensen, zoals een uitsplitsing naar regio of doelgroep. Dashboards zijn hier een voorbeeld van: ze bieden ruime toegang tot onderwerpen door op het eerste niveau overzichtelijk de belangrijkste kerncijfers in heldere visualisaties te tonen, van waaruit snel naar verdiepende informatie genavigeerd kan worden die daarmee samenhangt;
- Van statische tabellen die niet altijd makkelijk te interpreteren zijn en niet alles laten zien naar rapportages die gebaseerd zijn op interactieve visualisaties van complexe statistische data door de inzet van zogeheten infographics (informatieve illustraties).

3.2 Toegankelijkheid van open data

De toegang tot de open data wordt voor de meeste eindgebruikers aangeboden via een drietal kanalen:

- rechtstreekse download van tabellen via handmatige selectie op het CBS dataportaal;
- geautomatiseerde opvragingen voor professionele gebruikers die hoogfrequent en actueel datasets willen binnenhalen (via de CBS API waarop men kan programmeren);
- voor het algemene publiek de online interface of viewer, Statline. Daar kan men via zoekopdrachten of thema-onderwerpselectie een relevante tabel opvragen.

Deze kanalen en de achterliggende technologie heeft het CBS zelf ontwikkeld, maar zijn inmiddels aan vernieuwing toe. Het applicatielandschap is versnipperd en op delen niet meer goed te onderhouden. Het huidige open data- en opslagformat sluit niet meer aan op de laatste wensen van de gebruikers. Het CBS onderzoekt in 2022 op welke manier dit landschap het beste vernieuwd kan worden. Mogelijke aansluiting bij internationaal beschikbare open source standaarden maakt deel uit van het onderzoek.

In 2022 wordt het onderzoek afgerond en zal de ontwikkeling van het nieuwe landschap beginnen. De eindgebruiker zal sneller en makkelijker de juiste selecties kunnen maken die betere antwoorden geven op de gestelde vragen.

3.3 Toegang tot CBS-gegevens voor onderzoek

Het CBS biedt gemachtigde instellingen, zoals Nederlandse universiteiten, wetenschappelijke organisaties, planbureaus, statistische instanties in een EU-land, onder strikte voorwaarden de mogelijkheid om op een veilige manier statistische analyses en wetenschappelijk onderzoek te doen met microdata, koppelbare data op persoons-, bedrijfs- en adresniveau. Daarvoor heeft het CBS de remote access voorziening ontwikkeld. De maatschappelijke vraag naar deze voorziening neemt toe.

Een onderzoekscommissie onder leiding van prof dr. Bibi van den Berg over “Remote Access to Microdata” heeft in opdracht van het CBS privacy – en security risico’s onderzocht rondom het aanbieden van toegang tot microdata door het CBS. Deze commissie heeft geconcludeerd dat de remote access-faciliteit van het CBS een hoge maatschappelijke en economische relevantie heeft. Mede naar aanleiding van het advies van de Commissie heeft het CBS het beleid voor het faciliteren van statistisch en wetenschappelijk onderzoek tegen het licht gehouden. Daarbij zijn in eerste instantie de beleidskaders geactualiseerd. Het toegangsbeleid is herijkt en beleidsregels zijn opgesteld. Daarnaast is de controle van de onderzoeksresultaten op herleidbaarheid verbeterd. En dat geldt ook voor dataminimalisatie, waarbij alleen persoonsgegevens worden verwerkt die nodig zijn voor het beoogde doel in de statistiek.

In 2022 stelt het CBS een routekaart op onder de noemer Veilig Data Delen om de komende jaren beveiliging en privacy binnen de remote access-faciliteit goed te blijven borgen. Om daarbij zo goed mogelijk te voorzien in de maatschappelijke behoefte zal het CBS verkennen welke extra toepassings- en gebruikerswensen er zijn om enerzijds de dienstverlening te vergroten en anderzijds de fysieke dataleveringen te beperken. Verbeteringen hebben betrekking op het verbeteren van bestaande voorzieningen zoals rekenkracht en analysefunctionaliteiten, en het inrichten van nieuwe voorzieningen voor privacybescherming (zie paragraaf 4.2).

3.4 Information Dialogue

Uit bovenstaande vloeit ook de noodzaak voort om de online-omgeving waarop het CBS zijn open data en informatie daaromheen aanbiedt verder te ontwikkelen. Interactie met de eindgebruiker – het luisteren naar de informatievraag, eventueel in (geautomatiseerde) dialoog en daarmee een beter antwoord kunnen genereren – staat daarbij voorop.

De ontwikkeling van het online platform daarvan gebeurt in het programma ‘Information Dialogue’. Dit programma omvat diverse methoden om sneller het juiste antwoord te geven aan de gebruiker. In 2022 ziet een nieuwe zoekmachine het licht die op de CBS website en de dataportalen beschikbaar komt. Deze zal de huidige zoekmachine vervangen. De zoekmachine zal dieper kunnen zoeken in de inhoud van de website en databases dan de bekende web-search engines. Maar ook het zoeken via die engines, zoals Google, wordt verder verbeterd via het optimaliseren van de CBS-online content en metadata. Het vernieuwen van de bestaande website www.cbs.nl is hier een onderdeel van.

4. Kaders voor een adequate statistische voorziening

4.1 Naleving regelingen Werkzaamheden derden en Taakuitoefening CBS

Op 1 juli 2020 zijn de Regeling werkzaamheden derden CBS (hierna: Regeling) en de Beleidsregel Taakuitoefening CBS (hierna: Beleidsregel) van kracht geworden. De Regeling regelt kort gezegd wat het CBS mag doen voor derden. De Beleidsregel legt vast binnen welke procedurele randvoorwaarden de in de CBS-wet omschreven taak uitgevoerd moet worden. Met de regelgeving is beoogd duidelijkheid te verschaffen over de taakverdeling tussen het CBS en marktpartijen met betrekking tot aanvullende statistische dienstverlening. Specifiek gaat het daarbij om de aanvullende statistische dienstverlening, die niet bekostigd wordt uit de algemene bijdrage van het ministerie van EZK en die het CBS uitvoert naast het basisprogramma. Voor deze dienstverlening rekent het CBS de integrale kostprijs. De competitive neutrality officer rapporteert over de stand van de implementatie en de naleving van de Regeling en Beleidsregel. De raad van advies van het CBS adviseert periodiek over de naleving.

Het CBS heeft in 2021 veel werk gemaakt van de implementatie van de regelgeving in de organisatie en van het zorgvuldig toetsen van verzoeken aan de regelgeving. De competitive neutrality officer is hier specifiek mee belast. Er is en wordt continu ingezet op bewustwording en kennis in de organisatie en op de interne beheersing. Alle verzoeken van derden worden getoetst aan de regelgeving. Verzoeken van overheidspartijen zijn zo vormgegeven dat voortaan alle verzoeken van overheidspartijen vanaf €33.000 bij de competitive neutrality officer geregistreerd en zo nodig beoordeeld gaan worden.

Het CBS heeft een klachtenregeling geïntroduceerd waarop partijen een beroep kunnen doen indien zij menen dat het CBS zich niet houdt aan de regels. Klachten worden behandeld door een externe commissie onder voorzitterschap van de heer M. van Straalen.

Voor 2022 heeft het CBS een aantal actiepunten geformuleerd. Dat gaat om het verder organiseren van de interne controle en beheersmaatregelen, zoals het inrichten van een controoltoetsing op de aspecten van de Regeling en de Beleidsregel in een projectovereenkomst. Vanaf het jaarverslag over 2021 wordt aangesloten bij de definities van derden zoals gehanteerd in de Regeling. Het CBS brengt in dit jaarplan gestructureerd in kaart welke innovatieve projecten het CBS verwacht in 2022 uit te gaan voeren (zie paragraaf 5.2). Het CBS spant zich daarnaast in om zoveel mogelijk data in de remote access-faciliteit beschikbaar te stellen. Daarmee vergroot het CBS de mogelijkheden van andere aanbieders van statistische diensten om deze diensten aan te bieden met de data waarover het CBS beschikt. Tot slot onderzoekt de competitive neutrality officer de toepassing en de methode van de integrale kostprijs, mede in het licht van de besluiten van de Autoriteit Consument en Markt en de jurisprudentie daarover.

4.2 Privacy en informatiebeveiliging

Privacy en informatiebeveiliging zijn voor het CBS belangrijke waarden die prominent onderdeel uitmaken van de bedrijfscultuur. Sinds 2021 is naar analogie van de governance van het ministerie van EZK een privacy governance gecreëerd die duidelijkheid biedt over de verschillende verantwoordelijkheden. Zo kent het CBS een Functionaris Gegevensbescherming. Daarnaast kent het CBS een Chief Information

Security Officer en sinds 2021 een Chief Privacy Officer. Beide functionarissen hebben als taak om voorstellen te doen voor en te adviseren over concernbreed beleid. De verantwoordelijkheid voor de bescherming van persoons- en bedrijfsgegevens is in de eerste plaats belegd bij het lijnmanagement. De hoofddirecteuren worden bijgestaan door privacycoördinatoren om deze verantwoordelijkheid in te vullen.

De toezichthoudende taken van de Functionaris Gegevensbescherming vloeien onder meer voort uit de Europese verordening op het gebied van gegevensbescherming (Algemene Verordening Gegevensbescherming, AVG) en de CBS-wet. De Functionaris Gegevensbescherming bewaakt de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. CBS-medewerkers melden nieuwe verwerkingen van persoonsgegevens aan deze functionaris. De Chief Privacy Officer is onder andere verantwoordelijk voor het opstellen van en adviseren over organisatiebreed privacybeleid, het inrichten van een organisatiebreed kwaliteitsmechanisme voor privacybescherming en het rapporteren daarover. De Chief Information Security Officer is verantwoordelijk voor het opstellen, bijstellen, vernieuwen en herzien van het informatiebeveiligingsbeleid, inclusief controle op de werking en naleving van dit beleid.

In 2022 staan privacybescherming en informatiebeveiliging onverminderd hoog op de bestuurlijke agenda van het CBS. Het vergroten van de interne bewustwording rondom privacybescherming en informatiebeveiliging blijft in 2022 een belangrijk punt. Het CBS besteedt daarom in externe en interne communicatie veel aandacht aan dit onderwerp en organiseert bijeenkomsten met leidinggevend en medewerkers om het belang onder de aandacht te brengen. Ook het terugdringen van toegang tot persoonsgegevens in het statistisch proces en het toepassen van het beginsel van dataminimalisatie hebben blijvende aandacht.

Door blijvend aantoonbaar te voldoen aan de kwaliteitsstandaard rondom informatiebeveiliging (ISO 27001) laat het CBS zien op het terrein van informatiebeveiliging in controle te zijn. Het CBS voldoet tevens aan het European Statistical System (ESS) IT security framework. Daarnaast wil het CBS via jaarlijkse externe audits blijvend aantoonbaar 'geheel privacy proof' zijn. Daarmee wordt gewaarborgd dat het CBS blijft voldoen aan de hoogste eisen op het gebied van privacybescherming. De uitdagingen op het terrein van informatiebeveiliging zijn onverminderd hoog. Bedreigingen rondom cybersecurity, zoals data-exfiltratie door statelijke actoren en de dreiging van ransomware door criminele organisaties zijn niet te onderschatten. Hierdoor zijn de eisen op het gebied van privacy en informatieveiligheid strenger geworden en vergroot het CBS zijn investeringen op deze terrein om deze bedreigingen het hoofd te kunnen bieden.

4.3 Vermindering regeldruk

Een belangrijke doelstelling van het CBS is de vermindering van de regeldrukkosten die worden veroorzaakt door de dataverzameling bij het bedrijfsleven. Uitvraag bij het bedrijfsleven vindt alleen plaats als er geen alternatieve databronnen beschikbaar zijn. Hierdoor houdt het CBS de regeldruk zo laag mogelijk. Zo maakt het CBS bijvoorbeeld gebruik van data die al door andere overheidsorganisaties zijn vergaard of van innovatieve methoden om de data te verzamelen, zoals webscraping (zie hoofdstuk 5.3.1). Indien het CBS de benodigde data niet tot zijn beschikking heeft, onderzoekt het CBS of andere (big)databronnen, al dan niet via innovatieve technieken, op een veilige manier zijn te gebruiken. De afgelopen jaren hebben deze inspanningen ertoe geleid

dat de regeldrukkosten ondanks een toename van het aantal Europese verplichtingen min of meer gelijk zijn gebleven.

Jaarlijks rapporteert het CBS de regeldrukkosten aan het ministerie van EZK, zoals beschreven in het Handboek Meting Regeldrukkosten (ATR, 2018). Bij regeldruk gaat het naast het verminderen van het aantal vragenlijsten en het verkorten van de vragenlijstduur ook over de beleefde regeldruk, de hele ervaring van de bedrijven met het CBS. Vooral op het gebied van de beleefde regeldruk is nog de nodige winst te behalen. In onderstaande tabel is het verloop van de bruto regeldruk weergegeven vanaf het referentiejaar 2017.

		2017	2018	2019	2020
Cluster 1	Internat. Handel in Goederen	7.583.993	7.554.832	7.905.097	7.813.435
Cluster 2	Jaarstatistieken	6.750.056	6.670.338	6.029.889	5.985.942
Cluster 3	Kwartaal-/Maandstatistieken	1.770.393	1.628.882	1.555.485	1.506.034
Cluster 4	Overige statistieken	6.484.632	6.757.943	7.207.227	6.955.189
		22.589.074	22.611.996	22.697.697	22.260.600

Tabel 1: Bruto regeldrukkosten in euro volgens de ATR methodiek

Na een stijging van de bruto regeldruk in 2019 is de bruto regeldruk in 2020 met € 0,3 miljoen gedaald ten opzichte van het referentiejaar 2017. Om blijvend de regeldruk op een zo laag mogelijk niveau te houden gaat de aandacht in 2022 en de jaren daarna uit naar:

- Het zoveel mogelijk voorkomen dat bedrijven een meer dan proportioneel aantal vragenlijsten moeten invullen;
- De verdere implementatie van het Referentie Grootboek Schema (RGS) in de Productie Statistiek-vragenlijst, waarbij de benodigde gegevens direct vanuit de bedrijfsadministratie worden geïmporteerd in de vragenlijst (met één druk op de knop aanleveren);
- Het realiseren van een portal voor bedrijven (veilig inloggen, overzicht wanneer welke informatie aanleveren, dashboard voor bedrijven);
- Intensivering van handhaving met het doel om de uitvraag bij bedrijven verder te verminderen;
- Wijzigingen in Europese regelgeving implementeren met een minimaal mogelijke verhoging van de regeldruk;
- Versteving van de samenwerking met branches en bedrijven, zodat het CBS zo accuraat mogelijk inzicht heeft in de wijze waarop het CBS het bedrijfsleven kan helpen;
- De implementatie van een herijkte visie op het verzamelen van data met het doel de uitvraag zoveel mogelijk aan te sluiten op de werkwijze van de bedrijven.

De resultaten van de inspanningen worden besproken in de Strategische Commissie Betere Regelgeving en in de Berichtgeversraad van het CBS die tevens adviseert over de ambities op het gebied van regeldrukverlaging.

4.4 Handhaving

Bedrijven zijn wettelijk verplicht om bepaalde gegevens aan te leveren bij het CBS. Deze gegevens zijn nodig om bijvoorbeeld de economische groei, prijsontwikkelingen, investeringen, omzetten en de werkgelegenheid in beeld te brengen. Die informatie is van belang voor de overheid om beleid te kunnen maken. Ook voor bedrijven zelf leveren deze gegevens een schat aan informatie op. Het geeft bijvoorbeeld inzicht in de economische ontwikkeling in een bepaalde branche.

Als bedrijven de gevraagde gegevens niet, niet goed en/of niet op tijd aanleveren, is het CBS bevoegd om handhavend op te treden. Het CBS kan bedrijven dan een last onder dwangsom, en bij herhaalde overtreding een boete opleggen. Deze bevoegdheid is vastgelegd in de CBS-wet.

Tot op heden was het CBS terughoudend met het inzetten van het handhavingsinstrumentarium. Dat komt omdat het CBS handhaving als een uiterste middel beschouwt. Handhaving wordt pas ingezet nadat er inspanningen zijn verricht om bedrijven ertoe te bewegen aan hun verplichtingen te voldoen. Het CBS tracht handhaving te voorkomen door goed te communiceren over het belang en de verplichting om gegevens aan te leveren en door het aanleveren van gegevens voor bedrijven zo makkelijk mogelijk te maken. Op deze vlakken heeft het CBS de afgelopen jaren vorderingen geboekt. Hoewel handhaving een uiterste middel blijft, acht het CBS gezien het belang van een zo hoog mogelijke respons een minder terughoudende inzet en tegelijkertijd een rechtvaardiger inzet van het handhavingsinstrumentarium richting de toekomst op zijn plaats.

In 2019 is besloten om handhaving te intensiveren zodat bedrijven die in overtreding zijn een grotere kans lopen om gehandhaafd te worden. De intensivering van de handhaving heeft een meerledig doel, namelijk verhoging van de respons waardoor de kwaliteit van de statistieken verbetert en, zoals voorgaand beschreven, vermindering van de regeldruk. Intensivering van de handhaving is bovendien rechtvaardig richting de bedrijven die zich wel inspannen om hun gegevens op tijd aan te leveren. Aanvankelijk was de intensivering van handhaving voorzien per 2020, maar vanwege de coronacrisis is dit uitgesteld. Vanaf 2022 zullen meer bedrijven die hun gegevens niet of niet op tijd aanleveren worden gehandhaafd. Deze intensivering komt terug in een lichte stijging van de opbrengsten van de handhavende inspanningen.

4.5 Ethiek en integriteit

Om de integriteit te bewaken maakt het CBS gebruik van verschillende codes. Het CBS onderschrijft de Praktijkcode voor Europese statistieken (European Statistics Code of Practice) en brengt deze in praktijk. De Praktijkcode heeft tot doel het publiek vertrouwen in de statistische autoriteiten en de Europese statistieken te waarborgen. De Praktijkcode beschrijft hoe Europese statistieken in overeenstemming met de beginselen van professionele onafhankelijkheid, onpartijdigheid, objectiviteit, betrouwbaarheid, statistische geheimhouding, kosteneffectiviteit en de statistische praktijk moeten worden ontwikkeld, geproduceerd en verspreid. In 2017 heeft de Europese praktijkcode een revisie ondergaan, waarbij toegang tot nieuwe databronnen, moderne productiemethoden en innovatie nadrukkelijk zijn meegenomen. In 2021 is een nieuwe ronde gestart van intensieve monitoring van de principes van deze Europese praktijkcode, de zogenoemde peer review. Alle nationale statistische autoriteiten van de EU en Europese vrijhandelsassociatie (EFTA) en

Eurostat zelf zullen eerst een uitgebreid self assessment doen, waarna een internationaal team van peer reviewers de statistische bureaus bezoekt. Het peer review team bezoekt het CBS in 2022 en toetst of de principes van de Praktijkcode goed worden nageleefd. De peer review resulteert in een openbaar rapport met aanbevelingen.

In de CBS-gedragscode is uitgewerkt hoe de beginselen onpartijdigheid, betrouwbaarheid, relevantie, efficiency, statistische geheimhouding en transparantie van belang zijn voor de maatschappij als geheel, voor de gebruikers van statistieken, voor de partijen die informatie aan het CBS verstrekken die de basis van de statistieken vormt en voor de CBS-medewerkers zelf.

Bij de verzoeken die het CBS krijgt voor aanvullende statistische dienstverlening spelen soms ethische vraagstukken die niet in eenvoudige vuistregels te vatten zijn. Het gaat vaak om kwesties waarbij de vraagstelling in combinatie met de datasets onthullend of stigmatiserend kan zijn of op andere wijze ethische vragen kan oproepen. Daartoe kent het CBS een ethische commissie die op verzoek van het lijnmanagement om advies gevraagd wordt. In 2022 richt de ethische commissie een externe klankbordgroep in met het doel te reflecteren op de werkzaamheden van de commissie teneinde het ethisch besef nog verder te vergroten.

Integriteit is ook een centraal thema in het werkgeverschap van het CBS. Het CBS heeft conform het bestuursreglement het beleid inzake integriteit vastgelegd in een gedragscode. Daartoe heeft het CBS de Gedragscode Rijk die met ingang van 1 januari 2020 als gevolg van de wet normalisering arbeidsvoorwaarden rijksambtenaren is herijkt, integraal overgenomen. De Gedragscode Integriteit biedt de kaders voor het integer gedrag van werkgever en werknemer zoals nevenwerkzaamheden, omgang met koersgevoelige informatie, het aannemen van geschenken en het publicatiebeleid. De Gedragscode bevat daarnaast de handvatten om melding te doen van ongewenste omgangsvormen en/of schending van gedragscodes. Het CBS moedigt medewerkers aan te rapporteren over vermeende onregelmatigheid of schending van gedragscodes en wet- en regelgeving en wil daarvoor een veilige omgeving bieden. Daartoe kent het CBS vertrouwenspersonen, ombudsfunctionarissen en bedrijfsmaatschappelijk werkers. Ook beschikt het CBS over een interne klachtenregeling voor ongewenste omgangsvormen. In 2022 besteedt het CBS extra aandacht aan de integriteitsregels met als doel de bewustwording over het onderwerp te vergroten.

Integriteit is ook een thema in de omgang met de buitenwereld. Het CBS vraagt veel bedrijven en ook burgers om gegevens bij het CBS aan te leveren. In het geval dat deze bedrijven en/of burgers daarbij menen onheus bejegend te zijn, kent het CBS een externe klachtenregeling.

4.6 Kwaliteitszorg

Om de kwaliteit van de cijfers op het juiste niveau te houden, zet het CBS het beleid om (meet)fouten, bijstellingen en revisies te verkleinen voort. Daarbij maakt het CBS gebruik van internationaal goed aangeschreven methodologie en nieuwe technische mogelijkheden. Om de kans op fouten te minimaliseren worden handmatige bewerkingen van data zo veel mogelijk geautomatiseerd.

Het CBS-managementsysteem is gericht op continue verbetering op basis van risicoanalyse en de zogeheten Plan-Do-Check-Act-cyclus (PDCA-cyclus). Het doel is om continu te leren van dingen die goed gaan en te voorkomen dat fouten nogmaals

worden gemaakt. Gebruikerservaringen nemen bij de check-fase een belangrijke plaats in. Het CBS kijkt hierbij niet alleen naar de eigen processen en de eigen procesketen. De keten binnen het CBS maakt immers veelal deel uit van een langere keten die zich buiten het CBS uitstrekt. Het CBS blijft aandacht besteden aan integratie en afstemming met de externe ketenpartners, leveranciers en gebruikers.

Door de managementprincipes van Lean Six Sigma en Lean Operational Management toe te passen wordt de aandacht voor kwaliteit en efficiëntie gecombineerd. Met de ISO9001-certificering wordt de kwaliteit van alle processen geborgd. Als onderdeel van de bij ISO horende PDCA-cyclus worden interne en externe audits uitgevoerd.

Ook op andere terreinen wordt de kwaliteit van de CBS-cijfers tegen het licht gehouden. Voor een aantal statistiekprocessen vindt externe validatie vanuit Eurostat plaats. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het bepalen van het overheidstekort als percentage van het bruto binnenlands product. Iedere twee jaar vindt een zogeheten dialogue visit plaats, waarbij de Europese Commissie methoden, proces, revisiebeleid beoordeelt. Dit bezoek is onderdeel van de afspraken binnen de Europese Unie in het kader van het stabiliteits- en groeipact om de stabiliteit van de Europese Monetaire Unie te handhaven. Daarnaast controleert de Europese Commissie doorlopend het bruto nationaal inkomen. Het meest recente dialogue visit vond plaats in december 2020 en de volgende start eind 2022 of begin 2023.

Eurostat vraagt jaarlijks om verschillende kwaliteitsrapportages over Europees verplichte statistieken. Deze kwaliteitsrapportages bevatten voor een groot aantal variabelen informatie over compleetheid (relevantie), nauwkeurigheid, betrouwbaarheid, tijdigheid, toegankelijkheid, duidelijkheid, samenhang en vergelijkbaarheid. Ook bevatten de kwaliteitsrapporten informatie over revisiebeleid, metadata, publicatie van methoden en bronnen, en de lengte en samenstelling van de tijdreeksen. Het CBS streeft ernaar voor alle statistieken inzicht te geven in de nauwkeurigheid van cijfers.

5. Innoveren & verbeteren

5.1 Inleiding

Het CBS ontwikkelt doorlopend nieuwe methoden en technieken om op basis van nieuwe en bestaande databronnen statistieken te verbeteren, efficiënter te produceren of maatschappelijke fenomenen op nieuwe manieren inzichtelijk te maken. Dit kan zowel door grootschalige innovatie-trajecten als incrementele verbeteringen van bestaande statistische processen. De Beleidsregel taakuitoefening CBS van juli 2020 schrijft daarbij voor dat het CBS in het jaarplan in kaart brengt welke grootschalige innovatieprojecten het CBS verwacht in het komende jaar uit te voeren, hoe marktbelangen daarin zijn meegewogen en waarom een innovatief project door het CBS wordt uitgevoerd.

Alle inspanningen zijn gericht op de ontwikkeling van het CBS als het statistisch bureau van Nederland en de bijbehorende fenomeengerichte betrouwbare statistieken. Ze worden gefinancierd uit de algemene bijdrage van het ministerie van EZK of via specifieke onderzoekssubsidies van bijvoorbeeld Eurostat, het statistische bureau van de Europese Commissie. In de regel worden de uitkomsten van de grootschalige innovatie-inspanningen gepubliceerd op <https://www.cbs.nl/innovatie>.

Dit hoofdstuk bestaat uit zowel een omschrijving van de grote innovatie-inspanningen in 2022 als een selectie van de verbeteringen van bestaande processen en statistieken.

5.2 Innovaties

Gebbruik van apps en sensoren

Het CBS gebruikt heel veel data uit registers, maar soms worden ook nog enquêtes gebruikt. Om mensen en bedrijven niet teveel te belasten enquêteert het CBS zo min mogelijk. Daarom kijkt het CBS voortdurend of op dat terrein innovatie mogelijk is. In 2022 ligt hierbij de nadruk op zogenaamde smart surveys die gebruik maken van apps op de telefoon en sensormetingen. Daarmee kunnen respondenten nadat ze zelf toestemming hebben gegeven automatisch data aan het CBS leveren die ze normaal in een enquête hadden moeten invullen.

Een innovatie die het CBS in dit kader in 2022 doorzet is de inzet van apps om data te verzamelen over onder meer verplaatsingsgedrag (bekostigd door Rijkswaterstaat), tijdsbesteding (bekostigd door het SCP) of uitgavenpatronen (bekostigd door Eurostat). Deze apps kunnen de bestaande vragenlijsten op termijn aanvullen of vervangen. Voor de Eurostat-innovatie geldt dat deze samen met andere statistische bureaus wordt ontwikkeld en daarom is er vooralsnog geen marktpartij betrokken. Als het gaat om app-ontwikkeling is bovendien vaak nog onduidelijk welke methodologie bij de huidige marktpartijen wordt toegepast en hoe gestileerde data uit ruwe (sensor)data zijn gemaakt. Voor het CBS zijn transparantie en reproduceerbaarheid echter basisuitgangspunten.

Een andere innovatie die wordt voortgezet in 2022 is de combinatie met draagbare en vaste sensoren, zoals activity trackers en indoor climate systemen. Hier ligt samenwerking voor de hand met marktpartijen die zich richten op de academische, semi-commerciële markt, omdat zij open zijn over gebruikte machine learning technieken en eventuele verwerkingen die ze doen. Daarnaast zijn de metadata en ruwe data beschikbaar. In 2022 wordt naast verzameling via gespecialiseerde activity

trackers ook gekeken naar zogenaamde datadonatie via smartwatches die personen zelf bezitten.

Datadonatie

In 2022 start het CBS met het verkennen van de mogelijkheden van datadonatie, waarbij respondenten wordt gevraagd of ze bereid zijn om persoonlijke gegevens op te vragen bij derde partijen en deze informatie met het CBS te delen. Een voorbeeld hiervan zijn banktransactiedata om uitgavenpatronen van huishoudens beter vast te kunnen stellen in het kader van het Budgetonderzoek. Vooralsnog zullen in die verkennende fase de contacten beperkt zijn tot enkele banken en de brancheorganisaties de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de Betaalvereniging Nederland. Verder wordt daarbij ook gekeken of partijen in de markt reeds dergelijke informatie leveren.

Textmining

In 2022 werkt het CBS verder aan methoden om gegevens uit tekstbestanden te verwerken, ook wel textmining genoemd. Een voorbeeld hiervan is het analyseren van informatie van bedrijfswebsites voor het identificeren van specifieke bedrijfsactiviteiten. Deze aanpak wordt toegepast voor het bepalen van het aantal kleine innovatieve bedrijven of om te bepalen welke bedrijven werkzaam zijn in de platformeconomie. Voor het eerstgenoemde project is eerder, bekostigd door het ministerie van EZK, onderzoek gedaan in samenwerking met een marktpartij. De resultaten van dit onderzoek worden nu toegepast voor een nieuwe officiële statistiek waarbij onder andere gegevens van een andere marktpartij worden gebruikt om vast te stellen welke website bij welk bedrijf hoort. In dit project is bewust de samenwerking met de markt opgezocht.

Een ander project is het in kaart brengen van de omvang van de drone-industrie door middel van textmining. Dit project wordt in Europees verband uitgevoerd, gefinancierd door Eurostat. Om die reden is er vooralsnog geen marktpartij betrokken.

Een ander voorbeeld waarbij het CBS textmining inzet, is de ontwikkeling van een nieuwe statistiek voor de ontwikkeling van gevraagde vaardigheden op de arbeidsmarkt. Deze statistiek is een verdieping van de reeds bestaande vacaturestatistiek en wordt ontwikkeld in een consortium met onder meer UWV, TNO en de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Voor deze innovatie is voor de ontwikkeling zelf bewust géén samenwerking met de markt gezocht omdat de resultaten als open source producten worden opgeleverd. Daarmee zijn ze voor iedereen bruikbaar. Wel is samen met het consortium voortdurend afstemming met de markt gezocht om goed aan te sluiten bij de behoeften in de markt.

Privacy preserving techniques

In de afgelopen jaren is de data-uitwisseling tussen de verschillende onderdelen van de overheid en tussen overheidspartijen en private partijen fors gegroeid. Het komt echter ook voor dat deze data-uitwisseling niet kan of mag plaats vinden vanwege wettelijke beperkingen of privacyvraagstukken. Privacy preserving technologieën

maken het mogelijk dat in deze gevallen data-uitwisseling op een veilige manier plaatsvindt.

Het CBS werkt met partners aan de ontwikkeling van privacy preserving techniques die kunnen bijdragen aan een nog veiligere verwerking van persoonsgegevens. Het doel is om na te gaan of het mogelijk is om – met behoud van privacy – statistisch onderzoek te kunnen doen op gevoelige datasets die verspreid zijn over meerdere organisaties. Zo zijn in 2021 twee onderzoeken afgerond voor het inzetten van privacy preserving techniques voor het uitvoeren van statistisch onderzoek op verschillende databronnen. Deze onderzoeken zijn in samenwerking met partijen zoals TNO, het Zuyderland ziekenhuis en de Universiteit Maastricht uitgevoerd. In 2022 wordt er met nieuwe projecten verder aan gewerkt om dit mogelijk te maken en wordt verkend of financiering voor een onderliggende datastructuur mogelijk is.

5.3 Verbeteringen

5.3.1 Verbeteren van processen

Statistische processen

Het CBS voert in 2022 een aantal projecten uit ter verdere verbetering van bestaande statistische processen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het gebruik van online vacaturedata om zo de bestaande arbeidsmarktstatistieken te verbeteren, het gebruik van sensordata om de regeldruk in de landbouwsector te verminderen en de kwaliteit van de landbouwstatistiek te verbeteren, en de analyse van waterdatabestanden om zo de waterketen beter in beeld te krijgen en data makkelijker beschikbaar te krijgen. Bij deze procesinnovatie is altijd het uitgangspunt of hergebruik van CBS-materiaal mogelijk is. Daarna wordt er gekeken of er op de markt een open source of volledige marktoplossing beschikbaar is. Als het oordeel negatief is, gaat het CBS over tot eigen ontwikkeling. Ook wanneer er sprake is van gevoelige data waar alleen het CBS toegang toe heeft of omdat het CBS specifiek hiervoor is gevraagd, gaat het CBS over tot eigen ontwikkeling. Dat laatste geldt bijvoorbeeld voor de Eurostat-projecten. Voorbeelden van overige verbeteringen in 2022 staan hieronder genoemd.

Verwerking van registers

In 2019 is het CBS met een programma gestart om te komen tot een efficiëntere verwerking van registers en het sneller beschikbaar krijgen van de informatie uit registers voor het samenstellen van statistische output. Dit wordt gerealiseerd door de processen te standaardiseren en meer IT-componenten te hergebruiken. Zo onderzoekt het CBS hoe de basisregistraties zoals de Basisregistratie Personen (BRP), het Nieuwe Handels Register (NHR) en de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) meer uniform en in samenhang kunnen worden verwerkt. Andere onderdelen van het programma richten zich op het eenvoudiger en sneller samenstellen van bestanden en op het meer geautomatiseerd maken van StatLine-tabellen.

Toegang tot nieuwe databronnen

Door maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de opkomst van de internet-economie, digitale gegevensstromen en een teruglopende respons op enquêtes, maar ook door nieuwe statistische behoeftes (zoals sneller, gedetailleerder en fenomeengericht) zijn traditionele databronnen niet altijd toereikend. Data zijn niet

volledig en niet altijd actueel. Dat heeft gevolgen voor de kwaliteit van de statistiek. Deze veranderingen en nieuwe Europese verplichtingen vragen om aanvullende informatie, in de vorm van andere databronnen.

Veel bronnen zijn in handen van private partijen. Private partijen zijn (vaak) niet wettelijk verplicht deze gegevens aan het CBS te leveren. Het CBS kan daardoor niet altijd beschikken over deze informatie en is dan ook afhankelijk van vrijwillige medewerking. Dat biedt onvoldoende waarborgen voor de continuïteit en geen zekerheid dat het CBS van alle partijen beschikbare informatie krijgt.

Door de toegang wettelijk te regelen, kan het CBS formeel de beschikking krijgen over deze databronnen en kan de continuïteit van de datavoorziening worden gegarandeerd. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat het CBS ongelimiteerde toegang krijgt tot dergelijke gegevens. Het gaat alleen over die data die noodzakelijk zijn voor het maken van statistieken, het zogenaamde proportionaliteitsbeginsel. Om data veilig te delen worden altijd beveiligingsmaatregelen genomen. In de CBS-wet zijn bovendien bepalingen opgenomen over het gebruik van gegevens. Zo worden gegevens uitsluitend voor statistische doelen gebruikt en worden individuele gegevens nooit aan andere organisaties verstrekt. De gegevens worden zo gepubliceerd dat de informatie niet tot individuele personen of organisaties te herleiden is. In 2022 wordt deze verkenning naar de (wettelijke) toegang tot nieuwe databronnen voortgezet.

In overleg met de spoorvervoerders werkt het CBS aan het verzamelen en ontsluiten van informatie over reizigers in het openbaar vervoer op basis van ov-chipkaartdata. De vervoerders zullen de benodigde data verstrekken voor het samenstellen van Europese statistieken over het goederenvervoer per spoor, geharmoniseerde indexcijfers van de consumptieprijzen (HICP) en indexcijfers van dienstenprijzen (DPI). Wanneer het CBS in 2022 toegang krijgt tot de OV-data zal als gevolg van deze nieuwe inputbron het productieproces van de spoorstatistiek volledig opnieuw ingericht worden.

Referentie Grootboek Schema (RGS)

Om te zorgen voor minder regeldruk is het CBS de afgelopen jaren druk bezig geweest om de rapportage vanuit het Referentie Grootboek te implementeren in de productiestatistiek-vragenlijst door een automatische koppeling en vertaling mogelijk te maken. Deze vragenlijst is een van de enquêtes die bedrijven veel regeldruk oplevert. Na een succesvolle introductie in 2021, ligt het accent in 2022 op het verbeteren van de gebruikerservaring van de RGS-functionaliteiten met uitbreiding naar de branches bouw en groothandel. Voor de sectoren horeca, detailhandel en accountancy wordt de RGS-methodiek gecontinueerd. Ook worden de mogelijkheden verkend om de RGS-aanpak in de toekomst verder uit te breiden onder andere door de RGS-aanpak aan meer bedrijven aan te bieden.

Webscraping

Ook in webscraping - met software op internet zoeken naar informatie - blijft het CBS in 2022 investeren, om (aanvullende) gegevens te verkrijgen die bestaande statistieken versterken, en nieuwe statistieken mogelijk maken zonder daarbij extra regeldruk voor het bedrijfsleven te veroorzaken. Zo wordt voor het samenstellen van de consumentenprijsindex (CPI) prijsinformatie van websites van internetwinkels gebruikt. Deze internetdata worden ook gebruikt om onderzoek te doen, bijvoorbeeld naar de

mate waarin consumenten duurzame producten kopen. In 2022 worden verdere faciliteiten voor webscraping gerealiseerd. Het CBS ontwikkelt gestandaardiseerde analyses op geïntegreerde webscrapedata. Daarnaast koppelt het CBS adressen van websites van bedrijven aan de betreffende bedrijven in het bedrijvenregister van het CBS.

Herontwerp proces inkomensstatistiek

Om de continuïteit van het Integrale inkomens en vermogens statistiek (IIVS)-proces op lange termijn efficiënter te maken en te kunnen borgen, is in 2019 een herontwerp van dit proces gestart. Daarnaast is in 2020 duidelijk geworden dat de gebruikte software binnen dit proces niet leverbaar blijft met de huidige functionaliteiten. Aan het inhoudelijke herontwerp is ook een proces voor toolkeuze toegevoegd. In 2021 heeft er een proof of concept plaatsgevonden met een leverancier voor nieuwe tooling. Deze tooling wordt bij een positief resultaat in 2022 geïmplementeerd.

Agile transitie

Agile werken en continu verbeteren gaan hand in hand. Het CBS heeft enkele jaren geleden werkenderwijs Agile werken geïntroduceerd bij IT en softwareontwikkeling. Dit houdt in dat gewerkt wordt met vaste teams, waarin medewerkers van de statistische afdeling ("business") en IT nauw samenwerken. Deze teams doen zowel het beheer als de ontwikkeling van maatwerksoftware. De teams werken in sprints van enkele weken om ervoor te zorgen dat resultaten eerder zichtbaar zijn voor de gebruiker en ingezet kunnen worden in de praktijk. Teams pakken de zaken met de grootste meerwaarde voor de organisatie op. Dit alles gebeurt op basis van gezamenlijke doelen en met een mentaliteit die draait om experimenteren en leren. Door deze werkwijze kunnen medewerkers beter omgaan met werkdruk en is er openheid over waar de teams mee bezig zijn.

Datastrategie

De groeiende hoeveelheid beschikbare data en technologische ontwikkelingen hebben geleid tot een beweging die de samenleving geleidelijk transformeert tot een informatiesamenleving. De potentie van het gebruik van data om bij te dragen aan maatschappelijke opgaven wordt ook door de overheid steeds meer erkend. Hierdoor is een trend in gang gezet die heeft geresulteerd in meerdere bestuurlijke initiatieven, rapporten en agenda's met betrekking tot data en datagedreven werken. Het doel is om gezamenlijk maatschappelijke opgaven aan te pakken door op een verantwoorde manier gebruik te maken van data. Door samen op te trekken worden kennis en ervaringen gebundeld en kunnen gedeelde belemmeringen sneller worden overkomen. De totstandkoming van de Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS) is hier een onderdeel van. De Interbestuurlijke Datastrategie is een initiatief van rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen. Vanaf 2022 geeft een interbestuurlijk programma concreet invulling aan de Interbestuurlijke Datastrategie.

Om te bepalen wat deze ontwikkelingen voor het CBS kunnen betekenen brengt het CBS in 2022 in kaart wat de (brede) datatrends zijn, wie de spelers zijn en welke bestuurlijke initiatieven al bestaan rondom dit thema. Voor het CBS zijn niet alleen thema's als het opzetten van overheidsbrede datasystemen, -architecturen, en -

governance, en de ontwikkelingen in Europa van belang, maar ook het actuele debat over de publieke waarden als het gaat om het gebruik van data en Artificial Intelligence (AI). In de Interbestuurlijke Datastrategie wordt bijvoorbeeld gesproken over het opbouwen van een zogenaamd centraal federatief datastelsel. Dit afsprakenstelsel moet voorkomen dat elke organisatie zelf generieke systemen gaat bouwen om datagedreven te werken.

Om goed te reageren op deze potentiële verandering moet inzichtelijk worden welke behoeftes en vragen er op basis van deze ontwikkelingen en bestuurlijke initiatieven nu en in de toekomst op het CBS af kunnen komen. Op basis van de analyse wordt een vergelijking gemaakt tussen de trends en de huidige producten, diensten en positie van het CBS. Deze vergelijking dient als basis voor de rol die het CBS naar de toekomst kan, wil en mag spelen. Hierbij wordt rekening gehouden met de producten- en dienstenportefeuille en de wettelijke taak van CBS. Het CBS is enkel bevoegd gebruik te maken van data voor statistische doeleinden.

Eenvoudig data delen

Het CBS is voortdurend bezig om veilig en eenvoudiger data te delen binnen de eigen organisatie. Dit komt het maken van statistiek ten goede. In 2022 wordt daarvoor een aantal verbeteringen doorgevoerd, zoals de introductie van een managementsysteem voor metadata, extra rekenkracht, en een systeem voor codelijsten en classificatie.

5.3.2 Verbeteren van statistieken

Cybercrime en cybersecurity

Het CBS verkent in 2022 de mogelijkheden om meer statistieken te maken over de thema's cybercrime en cybersecurity. In de politiestatistieken en in de cybersecuritymonitor zijn voor de twee thema's, respectievelijk, al cijfers beschikbaar. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen en de bestuurlijke prioriteit van dit thema binnen het domein justitie en veiligheid zal het CBS in 2022 met onder andere de Politie en het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) de informatiebehoefte rondom deze twee thema's verkennen. Waar nodig en mogelijk wordt een start gemaakt met nieuw statistisch onderzoek.

Bedrijvennetwerk

In 2022 worden in samenwerking met universiteiten en andere externe partijen analyses uitgevoerd op de datasets over het bedrijvennetwerk van Nederland die het CBS eind 2021 in de remote acces-omgeving beschikbaar stelde. Daarbij gaat het onder andere om onderzoek naar de weerbaarheid van de economie, de doorwerking van schokken, de flexibiliteit in het kader van bijvoorbeeld de energietransitie, en om het detecteren van relevante ketens en clusters van bedrijven. Ook wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van deze netwerkdatasets (verbreding en verdieping van het netwerk, verbetering van de kwaliteit) en het ontwikkelen van afgeleide publicaties in samenwerking met externe partijen.

Programma Adequaat Meten van de Economie

De maatschappij en de economie zijn onder invloed van fenomenen als globalisering en digitalisering voortdurend in beweging waardoor het cijfermatig goed in beeld brengen van de Nederlandse economie niet voor zich spreekt. Daarom is het CBS in 2017 gestart met het programma 'Adequaat Meten van de Economie' (AME). Hierin onderzoekt het CBS de manier waarop nieuwe economische fenomenen beschreven kunnen worden. Binnen dit programma werkt het CBS onder meer aan de thema's Klimaat & duurzaamheid; Digitalisering, kennis & economie; en Globalisering & waardeketens. Dit doet het CBS niet alleen. Een externe expertgroep, bestaande uit deelnemers van ministeries, onderzoeksbureaus, banken, De Nederlandse Bank (DNB) en universiteiten, geeft advies en denkt mee over de invulling van het programma. Daarnaast werkt het CBS samen met andere statistiekbureaus, internationale instituties en worden de resultaten gedeeld op (internationale) conferenties.

Fenomeengerichte thema-overstijgende analyses

Ook in 2022 richt het CBS zich op nieuwe verdiepende fenomeengerichte-thema-overstijgende analyses. Deze analyses, vaak met sterk wetenschappelijke insteek, worden vaak in (nieuwe) samenwerkingsverbanden met universiteiten en andere (wetenschappelijke) instellingen (onder andere het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI)) opgepakt door, al dan niet in een consortium, in te schrijven voor onderzoeksprojecten (calls). Zo is in 2021 een project voor het opzetten van een nieuwe historische data-infrastructuur (HISDAT) gestart. Er is een koppeling gemaakt tussen de (klein)kinderen van de onderzoekspersonen uit de Historische Steekproef Nederland (0,5% steekproef uit de bevolkingsregisters van alle kinderen geboren 1850-1922). Vanaf 2022 komen deze gegevens beschikbaar voor externe onderzoekers via de remote access-faciliteit van het CBS. Inhoudelijke experts vanuit het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschap (IISG/KNAW) werken mee aan het project.

6. Strategische samenwerking

6.1 Algemeen

Samenwerking met overheden en wetenschap is cruciaal voor het CBS om zijn wettelijke taken zo adequaat mogelijk uit te kunnen voeren. Het CBS werkt echter niet alleen samen met veel partners om een zo hoog mogelijke kwaliteit van de bestaande statistische dienstverlening te creëren maar ook om kennis en kunde met kennispartners uit te wisselen en op een hoger niveau te brengen of om te werken aan innovatieve methoden van dataverzameling en –verwerking. Daarbij dient deze samenwerking altijd het doel om stappen te zetten op het gebied van toekomstbestendige, relevante en onafhankelijke statistiek. Samenwerking is voor het CBS dus geen doel maar een middel. Grofweg onderscheidt het CBS samenwerking met leveranciers van data, zoals beheerders van overheidsregisters of bedrijven, samenwerking met academische en kennisinstituten, thematische samenwerking rond innovatieve methoden en internationale samenwerking. Bij de samenwerking worden de Beleidsregel taakuitoefening CBS vanzelfsprekend eerbiedigd.

In dit hoofdstuk worden enkele voorbeelden genoemd van samenwerkingsverbanden. Meer concrete samenwerkingsprojecten zijn elders in dit jaarplan te vinden, bijvoorbeeld in hoofdstuk 2.

6.2 Diverse samenwerkingsrelaties

Kennisinstituten

In 2022 zet het CBS de samenwerking met het SCP, PBL, Centraal Planbureau (CPB), TNO, NIDI en het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu (RIVM) voort. De samenwerking met deze partijen vindt onder meer plaats bij (methodologisch) onderzoek, analyse en publicaties, bij steekproeftrekking en bij enquêtering. Dit leidt in 2022 tot een aantal nieuwe en herhaalde onderzoeken. Hiermee bewerkstelligen de samenwerkingspartners een doelmatige inzet van publieke middelen. De onderzoeksterreinen van het CBS, SCP, PBL, CPB, RIVM, NIDI en TNO overlappen immers deels. Daarnaast bestaan er lacunes in de informatievoorziening die met de samenwerking kunnen worden voorkomen. Verder kan de samenwerking de eenduidigheid van cijfers bevorderen.

De samenwerking met het SCP gaat over het sociaal en cultureel terrein en is bekrachtigd in een convenant. Het SCP en het CBS streven door middel van deze samenwerking naar innovatie en verbetering van de informatieverzameling en –voorziening op de wederzijdse werkterreinen. In de hoofdstukken 2 en 5 staan een aantal concrete samenwerkingsprojecten van het CBS en het SCP beschreven.

Met het CPB wordt samengewerkt op diverse thema's, waaronder macro-economie, globalisering, inkomens en werkgelegenheid. In 2022 worden bijeenkomsten tussen CPB en CBS georganiseerd waarin de werkprogramma's en onderzoekslijnen van CPB en CBS op de diverse thema's voor de komende jaren worden besproken.

De samenwerking met het PBL op het brede domein leefomgeving betreft diverse thema's, zoals natuur, energie, klimaatadaptatie, circulaire economie en emissies. Daarnaast werkt het CBS bij het thema bevolking intensief met het PBL en het NIDI samen, vooral op het gebied van (regionale) bevolkingsprognoses.

De samenwerking met TNO is al jaren intensief rondom het thema arbeid. Ook wordt ingezet op samenwerking op andere thema's zoals gezondheid, mobiliteit, duurzaamheid en veiligheid. Daarnaast wordt samengewerkt op het gebied van Artificial Intelligence (AI), waar CBS en TNO in 2019 gezamenlijk het CBS-TNO partnership Trusted AI hebben opgezet. In 2022 wordt onder meer gewerkt, in samenwerking met UWV en CPB, aan onderzoek en ontwikkeling van een dynamische skills-ontologie – een uitbreiding van de taxonomie van Nederlandse beroepen - om werkzoekenden beter aan banen te matchen, op basis van hun vaardigheden. Daarnaast werken CBS en TNO aan een hybride kennismodel om innovatietrends te identificeren en te monitoren en te koppelen aan statistische gegevens.

Met het RIVM kijkt het CBS naar onder andere gezondheid en leefstijlonderzoek. De samenwerking met RIVM wordt in 2022 verder verbreed en verdiept, met name op het gebied van corona. Wat betreft dit laatste is in 2021 gestart met een nieuwe samenwerking, waarbij de focus initieel vooral op onderzoek van GGD-testdata lag. Samen is ook gewerkt aan voorbereidingen om statistisch en wetenschappelijk onderzoek op vaccinatiedata te kunnen uitvoeren. De samenwerking op het gebied van corona wordt in 2022 voortgezet. Om de vele samenwerkingen tussen het CBS en het RIVM efficiënter te laten verlopen, is eind 2021 gewerkt aan een convenant. Naar verwachting zal deze in 2022 in werking treden.

Kadaster

In 2017 sloten het Kadaster en het CBS een strategische alliantie. Dit heeft geresulteerd in een aantal samen ontwikkelde nieuwe producten, zoals een nieuwe landelijke monitor leegstand, en informatie over transacties en prijsontwikkelingen van nieuwbouw en commercieel vastgoed. Ook is een stap gemaakt om de open data van beide organisaties te verbinden. De alliantie is in 2020 uitgebreid geëvalueerd. Voor 2022 en verder zal de toegevoegde waarde die de alliantie het maatschappelijk debat oplevert, verder worden vergroot. Dit gebeurt onder andere in het Verbeteren Informatievoorziening Energietransitie (VIVET) traject rond de energietransitie, waarin het Kadaster en het CBS samen met andere partners optreden. Er wordt een concrete routekaart gemaakt voor samenwerkingsprojecten op het gebied van data en innovatieve technieken.

De Nederlandsche Bank

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen het CBS en De Nederlandsche Bank (DNB) geïntensiveerd. Het CBS en DNB produceren nu gezamenlijk de cijfers van de Sectorrekeningen en de Betalingsbalans. Hierdoor sluiten de macro-economische statistieken over de relatie van Nederland met het buitenland volledig op elkaar aan. Er zijn afspraken gemaakt over de verdeling van werkzaamheden tussen het CBS en DNB, in het bijzonder over de verzameling van data ten behoeve van elkaars statistieken, de onderlinge uitwisseling van data en de bewerking en integratie daarvan. Als onderdeel van de samenwerking is een gezamenlijk bedrijvenregister opgezet voor het coördineren van de benadering van bedrijven en productie van statistieken. Dit register is gebaseerd op het Algemeen Bedrijven Register (ABR) van het CBS. In 2022 worden de werkzaamheden voortgezet waarbij met name aandacht uitgaat naar de verdere verbetering van de kwaliteit van de vulling van het Algemeen Bedrijven Register waardoor de bedrijven eenduidiger in de juiste sector worden ingedeeld. Daarnaast

wordt gewerkt aan de (verdere) integratie van dit bedrijvenregister in de statistiekketens van beide instituten.

Politie

Sinds 2019 participeert het CBS in het Informatie-analyseteam (IAT) van de Politie en het Directoraat Generaal Politie en Veiligheidsregio's (DGP&V) van het ministerie van J&V. Het CBS draagt bij aan de uitvoering van thema-analyses, de door het Informatie-analyseteam opgezette generieke monitor en de uitvoering van validaties. Daarnaast zijn innovatie en kennisdeling onderwerpen waarop wordt samengewerkt.

Ten behoeve van de generieke monitor van de Politie, getiteld Galileo, stelt het CBS in 2022 maandelijks een datalevering samen met daarin kenmerken van slachtoffers en verdachten van misdrijven. In 2022 wordt deze monitor verder uitgebreid met kenmerken van politiepersoneel. In het verlengde daarvan werken het CBS en de Politie samen aan het in beeld brengen van de arbeidsmarkt rondom de politietaken, met Arbeidsmarkt zorg en welzijn (AZW) als een inspiratiebron. Bovendien zal er in 2022 in de vorm van nieuw verdiepend onderzoek extra aandacht zijn voor de onderlinge verhoudingen tussen effecten van persoonskenmerken, waarbij ook zorgvuldig gekeken wordt naar de interpretatie van migratieachtergrond als een van de gebruikte kenmerken in deze monitor.

6.3 Academische samenwerking

De bestaande samenwerkingen en relaties met hogescholen en universiteiten worden voortgezet en verder uitgebouwd. Deze samenwerking is op verschillende fronten van essentieel belang voor het CBS. Om te beginnen wordt bevorderd dat het CBS daar waar nodig de meest actuele kennis en kunde in huis krijgt en houdt. Hierbij kan worden gedacht aan ontwikkelingen op het terrein van privacy preserving techniques en veilig data delen, maar ook aan vernieuwingen op methodologisch en statistisch terrein (zoals onderzoek naar mixed-mode waarnemingsstrategieën) en aan meer inhoudelijke thema's (zoals het programma Adequaat meten van de economie, zie 5.3.2). Samenwerking met hogescholen en universiteiten vergroot bovendien de innovatieruimte van het CBS (zie ook hoofdstuk 5) en het is tevens van groot belang voor personeelsontwikkeling en recruitment (zie ook hoofdstuk 7.1.1). Niet alleen helpt het bij versterken van het kennisniveau van bestaande medewerkers en bij de uitdaging die (en het werkplezier dat) medewerkers vinden in (en ontleen aan) hun werk; ook zijn universiteiten en hogescholen een belangrijke bron van nieuw personeel. Het onderhouden van korte lijnen met de hoger onderwijsinstellingen vergemakkelijkt het rekruteren van nieuwe collega's. Tot slot draagt het CBS, tezamen met de universiteiten en hogescholen, bij aan de totstandkoming van nieuwe (maatschappelijke) inzichten en daarmee aan de wetenschappelijke kennis in Nederland.

Academische samenwerking vindt plaats met verschillende universiteiten en binnen diverse onderzoeksprojecten – groot en klein. Een aantal voorbeelden hiervan wordt hieronder benoemd, waarbij opgemerkt moet worden dat dit zeker geen uitputtend overzicht betreft. Bovendien vindt veel samenwerking plaats in de vorm van personele uitwisseling, bijvoorbeeld door het instellen van bijzondere leerstoelen aan universiteiten. Ook hierop wordt nader ingegaan (zie bijlage D voor een overzicht van de CBS-lector en hoogleraren).

De samenwerking met de Universiteit van Maastricht wordt in 2022 gecontinueerd, onder meer in het kader van de CBS leerstoelen “Survey Methodology” van prof. dr. Jan van den Brakel, “Empirische vraagstukken van Sociale Samenhang” van prof. dr. Hans Schmeets en “Arbeidsmarktflexibilisering vanuit werkgeversperspectief” van prof. dr. Wendy Smits. Het CBS werkt ook in 2022 samen met het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van de Universiteit van Maastricht. De samenwerking concentreert zich op schoolloopbanen en opbrengsten van initieel onderwijs, post-initiële scholing en arbeidsmarktdynamiek, en globalisering en regionalisering van de arbeidsmarkt.

De samenwerking met de Universiteit van Amsterdam wordt in 2022 voortgezet, onder meer in het kader van de CBS-leerstoel “Registeranalyses van Levensloofdynamiek” van prof. dr. Ruben van Gaalen (Onderzoeksgroep Institutions, inequalities and life courses, een internationaal leidende onderzoeksgroep op het terrein van demografisch en sociaaleconomisch levenslooponderzoek). De focus van deze samenwerking ligt op longitudinaal onderzoek naar gezinnen, generaties en de demografische levensloop.

Ook de samenwerking rond de leerstoel “Complexiteit voor Officiële Statistiek” van prof. dr. Frank Pijpers aan de Universiteit van Amsterdam wordt in 2022 gecontinueerd. De lopende samenwerking met de Universiteit van Amsterdam en het ministerie van EZK om complexiteitstheorie toe te passen op het gebied van energietransitie in industrieclusters zet het CBS voort. Om de systeemeigenschappen van de Nederlandse samenleving en economie beter in kaart te brengen en zo het fundament van feiten voor beleid te verdiepen, hebben het CBS en de Universiteit van Amsterdam in 2021 hun samenwerking uitgebreid. Het Institute for Advanced Study (IAS) van de Universiteit van Amsterdam heeft zich afgelopen jaren toegelegd op interdisciplinaire complexiteitswetenschap. Het is de gezamenlijke intentie de kennis en technieken van deze wetenschap in te zetten voor officiële statistiek. Met de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden is in dat kader in 2021 gestart met een gezamenlijk vijfjarig project om een ‘digital infrastructure for population scale network analysis’ te ontwikkelen. Het doel hiervan is het beschikbaar maken van longitudinale sociale netwerkdata over de gehele Nederlandse populatie voor wetenschappelijk onderzoek. Dit helpt onderzoekers en beleidsmakers meer inzicht te verkrijgen in vraagstukken rondom onder meer segregatie, sociale veranderingen en ongelijkheid.

Met het Leiden-Delft-Erasmus Centre for BOLD Cities en de Erasmus Universiteit Rotterdam (Erasmus School of Social and Behavioural Sciences) loopt sinds 2018 een samenwerking in het kader van de CBS-leerstoel “Stedelijke statistieken” van prof. dr. Marjolijn Das. De werkzaamheden voor dit hoogleraarschap en de CBS-onderzoeken liggen in elkaars verlengde of vallen samen en worden in 2022 voortgezet. Het betreft onder andere onderzoek naar sociale netwerken en familienetwerken, onderzoek naar verhuizingen en levenslopen van jongeren met een migratieachtergrond (samenwerking met het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI)) en onderzoek naar verhuizingen van stellen in, naar en uit steden.

Voor het thema managementkwaliteit werkt het CBS samen met de Rijksuniversiteit Groningen. Deze samenwerking wordt in 2022 gecontinueerd. Ook binnen het Programma Adequaar Meten van de Economie (zie ook 5.3.2) vindt samenwerking plaats met de Rijksuniversiteit Groningen.

De samenwerking met Universiteit Utrecht wordt in 2022 voortgezet met onder meer de CBS-leerstoel “Mixed-mode survey technieken” van prof. dr. Barry Schouten. In het kader van deze leerstoel vinden drie promotieonderzoeken plaats rond

doelgroepenbenadering en surveys met sensoren. Binnen de samenwerking valt het Waarneem Innovatienetwerk (WIN) van het CBS en de universiteit, gericht op innovatie van dataverzameling met nieuwe IT-instrumenten.

Met de de CBS-leerstoel “Statistiek en Data Science” van bijzonder lector dr. ir. Kees van Berkel wordt de samenwerking met Zuyd Hogeschool in 2022 voortgezet. In het kader van deze leerstoel wordt onderzoek gedaan naar het samenstellen van relevante statistische informatie door surveys en andere databronnen te combineren.

De samenwerking met Tilburg University wordt in 2022 voortgezet met onder meer de CBS-leerstoel “Data-integratie” van prof. dr. Ton de Waal. In het kader van deze leerstoel zal onder andere promotieonderzoek worden uitgevoerd naar correctiemethoden voor selectiviteit in databestanden.

Met de Vrije Universiteit Amsterdam wordt de samenwerking gecontinueerd en geïntensiveerd door een strategisch onderzoeksprogramma en de leerstoel “Methodologie van administratieve en nieuwe databronnen” van prof. dr. Bart Bakker.

De samenwerking met de Technische Universiteit Eindhoven wordt in 2022 gecontinueerd door onder meer de CBS-leerstoelen “Big Data in Official Statistics” van prof. dr. Piet Daas en “Quantification of Sustainability” van prof. dr. Jan-Pieter Smits. Voor het CBS is academische validatie van de Monitor Brede Welvaart van belang, en is het doel om door middel van onderwijs en onderzoek de Monitor en het onderliggende meetsysteem breder onder de aandacht te brengen.

De samenwerking met de TU Delft heeft vooral betrekking op logistieke datavraagstukken en op de woningmarkt. De Monitor Koopwoningmarkt, die elk kwartaal uitkomt, is hier een voorbeeld van. Hier wordt samenwerking op het gebied van commercieel vastgoed aan toegevoegd. Onderzocht wordt hoe verschillende CBS-indicatoren kwalitatief verbeterd kunnen worden.

In het programma Flexibilisering arbeidsmarkt wordt samen met studenten en promovendi verschillende onderzoeken uitgevoerd als onderdeel van stages, duale trajecten of proefschrifttrajecten. Zo worden er verdiepende artikelen gemaakt in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit, de Universiteit Hasselt en de Universiteit Maastricht over de opkomst van ZZP'ers (zelfstandigen zonder personeel), loopbanen en beloning van flexibele werknemers en de relatie tussen de inzet van flexibele werknemers en bedrijfssucces.

Voorts vindt veel samenwerking met wetenschappelijke faculteiten plaats via ODISSEI (Open Data Infrastructure for Social Science and Economic Innovations), de duurzame wetenschappelijke infrastructuur voor de sociale wetenschappen in Nederland, dat tot stand is gekomen dankzij een gezamenlijk initiatief van CBS, SURF, Centerdata en NWO. Via ODISSEI krijgen onderzoekers in de sociale wetenschappen toegang tot grootschalige en longitudinale dataverzamelingen die in een beveiligde omgeving gekoppeld kunnen worden aan CBS-registerdata. De universiteiten maken veelvuldig gebruik van de door het CBS geboden remote access-faciliteit voor het doen van onderzoek op micro-data.

Binnen en buiten de onderzoeksprojecten die plaatsvinden in het kader van bovengenoemde bijzondere leerstoelen lopen bovendien verschillende promotietrajecten. Dit betreffen voor een deel onderzoekers van het CBS, die als buitenpromovendus een deel van hun tijd besteden aan het schrijven van een proefschrift, en voor een deel gaat het om promovendi werkzaam bij een universiteit, die als gastonderzoeker bij onderzoek worden betrokken en die (een deel van) hun

proefschrift hieraan ontlelen. Regelmatig worden ook andere externe onderzoekers, zoals postdocs, nauw betrokken bij onderzoek dat binnen het CBS wordt uitgevoerd. Bovendien biedt het CBS jaarlijks aan vele studenten een stage- of afstudeerplaats. Een deel daarvan is in het kader van de European Master in Official Statistics die de Universiteit Utrecht en de Universiteit Leiden samen met het CBS verzorgen.

6.4 Internationale samenwerking

Europese statistieken

Internationale statistische verplichtingen en toenemende internationale samenwerking maken een onlosmakelijk deel uit van de werkzaamheden van het CBS. Het CBS is op nationaal niveau verantwoordelijk voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van Europese statistieken. Deze taak van het CBS op het gebied van de Europese statistiek is vastgelegd in de CBS-wet.

Het CBS maakt deel uit van het Europees statistisch systeem (ESS), een partnerschap tussen de Europese Commissie (Eurostat) en de statistiekbureaus van de EU-lidstaten, en van landen van de Europese Economische Ruimte (EER) en de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA). Het Europees statistisch systeem kent op diverse niveaus verschillende overlegstructuren en er zijn op jaarbasis ruim 100 Eurostat-vergaderingen waaraan CBS-collega's deelnemen. Het CBS participeert actief in expertgroepen en task forces van het Europees statistisch systeem.

Het grootste deel van de CBS-begroting wordt besteed aan het maken van Europees verplichte statistieken. Dit onderstreept het belang van een adequate CBS-inbreng bij EU-vergaderingen. Dat begint bij de voorbereiding van nieuwe verordeningen in ESS-expertcomités voorgezeten door de Europese Commissie (Eurostat) in Luxemburg, waarbij de Europese Commissie handelt vanuit haar recht van initiatief. Uiteindelijk beoordelen de Raad en het Parlement deze voorstellen, doen voorstellen voor wijzigingen en moeten uiteindelijk akkoord gaan. De raadswerkgroep voor de statistiek bestaat uit vertegenwoordigers van de 27 EU-lidstaten en is onderdeel van de Raad in Brussel.

Modernisatie en innovatie

Op Europees niveau is modernisatie en innovatie cruciaal. Het CBS was samen met Eurostat voorzitter van het uitvoerend comité van de ESS-Visie 2020. De resultaten van de ESS-Visie 2020 dragen bij aan betere kwaliteit en een lagere regeldruk. In 2022 wordt verder geïnvesteerd in ESS-brede invoering van de resultaten. Het CBS is actief in de vaste overlegorganen op verschillende managementniveaus, en neemt vaak een voortrekkersrol in Europees gefinancierde innovatieve projecten, waaronder Europese projecten op het gebied van Big Data, het verbeteren van datakwaliteit en –beveiliging. Het CBS heeft ook een actieve rol in ontwikkelingen rond het beschikbaar maken van privately held data, bijvoorbeeld door deelname aan de Task Force Privately Held data for Official Statistics (PDOS). Toegang tot deze data is (nog) niet wettelijk geregeld en zou een enorme meerwaarde hebben in aanvulling op de data uit van overheidswege gefinancierde administraties en registers, waarop wel een wettelijk recht bestaat. Denk bijvoorbeeld aan data van telefoniebedrijven en energieleveranciers.

Onderzoeksprogramma

In het kader van het CBS-onderzoeksprogramma wordt samengewerkt met verschillende internationale partners, soms uit eigen beweging, en soms onder de vlag van een Europees programma, zoals Horizon2020, het Europese programma voor fundamenteel onderzoek. Voorbeelden van Horizon2020-activiteiten zijn projecten op het gebied van ziekteverspreiding, meten van luchtkwaliteit, en Artificial Intelligence (AI). Het CBS heeft daarnaast samenwerkingsverbanden met externe internationale partners van buiten de wereld van de officiële statistiek. Zo wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van software van het Zwitserse CERN voor het ontwikkelen van een digital twin van Nederland als onderdeel van het bijzonder hoogleraarschap van Frank Pijpers (zie paragraaf 6.3). Tegelijkertijd ontwikkelt het ESS voor de komende zeven jaar een innovatieagenda waarbij het CBS actief betrokken is. Modernisatie en innovatie zullen zo stevig verankerd blijven in het ESS.

In 2022 zal het CBS in een consortium met het Italiaanse en Poolse statistiekbureau inschrijven op het Horizon2020 project “Technologies for data management (AI, Data and Robotics Partnership)”. Daarnaast neemt het CBS deel aan twee consortia die inschrijven op ESS-raamwerkcontracten op het gebied van methodologie en statistiek.

Europese datastrategie

Het CBS continueert ook in 2022, samen met Eurostat en andere ESS-partners zijn actieve betrokkenheid bij de Europese datastrategie, die door de Europese Commissie voor de komende jaren tot topprioriteit is bestempeld. In de Europese datastrategie heeft de Commissie een Europese gegevenswet (Data Act) aangekondigd. Dit wetgevingsvoorstel heeft onder andere tot doel toegang tot en het verdere gebruik van datadeling van bedrijven naar overheden “Business-to-Government, B2G” te regelen. Duurzame toegang tot en het gebruik van private databronnen voor de productie van betrouwbare onafhankelijke officiële statistieken is een prioriteit om ervoor te zorgen dat de nationale bureaus voor de statistiek tijdig en op een meer efficiënte en kostenbesparende manier officiële statistieken van betere kwaliteit kunnen produceren. Het voorstel wordt naar verwachting eind 2021 door de Commissie gepresenteerd. In 2022 start het wetgevingstraject tussen het Europees Parlement en de Raad. Het CBS zal hierbij betrokken worden. Het CBS zal zich verder inzetten voor een sterkere rol van de officiële statistiek in Europese besluitvormingsprocessen, en het beter ontsluiten van statistische informatie.

Green deal

Een andere topprioriteit van de Commissie is de Europese Green Deal en de doelstelling de broeikasgasemissies in 2030 met 55% te reduceren. Het CBS spant zich met de andere statistiekbureaus in de EU in om ervoor te zorgen dat de indicatoren om voortgang te meten van de doelstellingen de Europese Green Deal aanwezig zijn.

Verenigde Naties en Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

Ook buiten de Europese Unie is het CBS op verschillende niveaus een actieve speler in intergouvernementele organisaties als de Verenigde Naties (VN) en de regionale VN Economische Commissie voor Europa (VNECE) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Deze organisaties spelen een steeds grotere

rol in de ontwikkeling en vaststelling van statistische normen, concepten en methoden. Met andere landen worden krachten gebundeld om actieplannen op te zetten en voorstellen uit te werken voor nieuwe ontwikkelingen en innovaties in de statistiek.

Ook in 2022 is het CBS voorzitter van de VN-groep die zich richt op het ontwikkelen van een systeem voor milieu-economische rekeningen (System of Environmental Economic Accounts, SEEA). Een resultaat is het gereed komen van het handboek “SEEA Ecosystem Accounting” dat een VN-standaard beoogt te geven voor het systematisch monitoren van de omvang en conditie van ecosystemen, en de ecosysteemdiensten die zij leveren en waarmee zij een bijdrage leveren aan de economie en de samenleving. Tevens is het CBS voorzitter van de VNECE Steering Group on Climate Change Related Statistics.

Sinds 2021 is de Directeur-Generaal van het CBS lid van het OESO Bureau van het Comité voor Statistiek en Statistisch Beleid. Het Bureau staat momenteel onder voorzitterschap van Canada. Ook de Directeuren-Generaal van Polen, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk, Mexico, Chili en Eurostat zijn lid van het Bureau. Prioriteiten betreffen onder andere digitalisering, globalisering en klimaat.

Kennisuitwisseling

Evenals in voorafgaande jaren zal het CBS zijn kennis en ervaring inzetten door een bijdrage te leveren aan doelgerichte kennisuitwisseling. Enerzijds investeert het CBS in bilaterale en multilaterale samenwerkingsverbanden, zoals de samenwerking met Korea op het gebied van innovatie en big data, en met de Scandinavische landen die vergelijkbaar zijn met Nederland qua toegang tot registers en ontwikkelingsniveau. Ook samenwerking met andere landen onder de vlag van de Verenigde Naties vindt plaats, zoals in de “High Level Group on Modernisation of Official Statistics”. Anderzijds draagt het CBS ook actief bij aan de organisatie van internationale opleidingen en trainingen in het Europees Statistisch Trainingsprogramma (ESTP) waarmee de CBS-methodiek in Europees verband verder wordt uitgerold. Het CBS zal aan een beperkt aantal landen technische assistentie verlenen. De focus ligt met name op de (potentieel) kandidaat-lidstaten van de EU waarvoor pretoetredingssteun vanuit de Europese Unie bestaat.

Sinds 2016 verzorgt het CBS de Europese masteropleiding European Master of Official Statistics (EMOS) samen met de Universiteiten van Utrecht en Leiden. De EMOS leidt op voor functies bij officiële statistiekbureaus en overheden.

Dutch Caribbean Statistical System (DCSS)

Het CBS werkt sinds 2017 samen met de statistische bureaus van Aruba, Sint Maarten en Curaçao in het Dutch Caribbean Statistical System (DCSS). Het doel van DCSS is door middel van kennisuitwisseling tot kwalitatief nog betere vergelijkbare statistieken te komen. De landen werken daarom op verschillende statistische terreinen samen. Het CBS werkt met Sint Maarten en Curaçao samen op het gebied van de Consumentenprijsindex (CPI). Voor Aruba staat er een audit van hun model voor de bevolkingsprognose op het programma.

7. Bedrijfsvoering

7.1 Personeel

7.1.1 Personeelsontwikkeling

Investeren in het verder opleiden en ontwikkelen van de CBS-medewerkers draagt bij aan de groei en innovatie van de organisatie. Deze investering is noodzakelijk, omdat de ontwikkelingen op het gebied van data, informatietechnologie en techniek, de arbeidsmarkt en samenwerkingen met de omgeving snel gaan. Dat vraagt om medewerkers die innovatie omarmen, graag met elkaar samenwerken en doorzettingsvermogen hebben als het een keer tegenzit. Medewerkers die er met elkaar voor zorgen dat het CBS een innovatief kennisinstituut blijft.

Met het oog hierop zijn in de HR-strategie 2020-2025 zes strategische thema's opgenomen die aandacht krijgen en tot vernieuwingen leiden.

- **Vooruitstrevend recruitment:** het CBS wil topkandidaten binnenhalen om een toporganisatie te blijven. Dat vraagt om een goede positionering van het CBS op de arbeidsmarkt, een aantrekkelijke werving met een uitdagend selectieproces en een goede introductie. In 2022 houdt het CBS het volgsysteem voor sollicitanten tegen het licht, professionaliseert het CBS de selectie van nieuwe kandidaten verder en verkent de organisatie de mogelijkheden van via via-werving.
- **Continu leren als standaard:** continue ontwikkeling van medewerkers is belangrijk voor de ontwikkeling en wendbaarheid van het CBS. Formeel en informeel leren moet vanzelfsprekend zijn. Ook in 2022 ondersteunt de CBS Academy medewerkers en leidinggevenden bij hun verdere ontwikkeling. Dit gebeurt met onder andere een toolkit voor loopbaangesprekken en een passend curriculum op het gebied van persoonlijke, vak- en managementontwikkeling. Daarnaast ontwikkelt het CBS diverse initiatieven om de lerende organisatie te ondersteunen en kracht bij te zetten. Het gehele beschikbare opleidingsbudget zal in 2022 benut worden.
- **CBS-brede managementontwikkeling en opvolging:** goed functionerende en goed opgeleide managers zijn cruciaal voor het functioneren van het CBS. Managementontwikkeling stelt het CBS in staat om bijvoorbeeld een prettige en uitdagende werkomgeving te organiseren. In 2022 rolt het CBS diverse leiderschapsprogramma's verder uit. Daarnaast heeft opvolgingsplanning prioriteit.
- **Fit voor de toekomst door mobiliteit:** goede medewerkers aantrekken is belangrijk, goede mensen behouden en met plezier aan het werk hebben is nog belangrijker. Een belangrijke randvoorwaarde voor mobiliteit is transparantie op taken, verantwoordelijkheden en competenties in de vorm van een actueel functiehuis. In 2022 stapt het CBS over naar het Functiegebouw Rijk.
- **Vitaliteit:** het CBS wil graag dat medewerkers hun huidige en toekomstige werk goed kunnen uitvoeren, dat ze gemotiveerd en gekwalificeerd zijn en een gezonde balans tussen werk en privé hebben. De komende jaren besteedt het CBS hier structureel meer aandacht aan. De focus ligt hierbij op interventies die zijn terug te leiden tot vier dimensies: mentale vitaliteit, fysieke vitaliteit, sociaal-emotionele vitaliteit en zingeving. In 2022 maakt het CBS een start met een CBS-breed vitaliteitsprogramma.
- **Uitstroom als kans:** door uitstroom van personeel gaat jaarlijks deskundigheid verloren. Daarom bekijkt het CBS op welke wijze de organisatie strategische

instroom van medewerkers met de juiste kennis en vaardigheden kan organiseren. Ook wil het CBS op een goede en effectieve wijze afscheid nemen van medewerkers. Het CBS werkt dit thema in een latere fase van de planperiode 2020-2025 uit.

Aanvullend op bovenstaande thema's staan een tweetal andere onderwerpen prominent op de agenda voor 2022. Het gaat hierbij om Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) (zie ook paragraaf 7.3) en de professionalisering van HR-processen. Denk hierbij aan procesverbeteringen in het bedrijfsadministratiesysteem, verdere ontwikkeling van HR-instrumentarium en de ontwikkeling van HR-analytics.

7.1.2 Participatiewet

De Participatiewet beoogt mensen aan een baan te helpen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Dit door te focussen op hun talenten en te kijken waar deze van toegevoegde waarde kunnen zijn, in plaats van te focussen op hun tekortkomingen. Het CBS continueert de in 2021 ingezette koers voor het werven van medewerkers uit het doelgroepenregister voor functies. De mogelijkheden van jobcarving – het aanpassen van een bestaande functie in deeltaken - worden actief en meer onder de aandacht bij de vacaturehouders gebracht. Tevens wordt de beoordeling van mogelijke plaatsing gestructureerd en beter gepositioneerd in het personeelswervingsproces. Het doel is om in 2022 minimaal tien medewerkers te plaatsen op functies. Daarbij streeft het CBS naar plaatsing op reguliere functies, maar de mogelijkheid om tijdelijk werk te bieden - en daarmee een opstap te creëren naar een vervolgbaan - wordt net zo waardevol geacht. Ook is het doel om een aantal medewerkers via externe onderhoudspartijen vast te plaatsen in de (overwegend facilitaire) dienstverlening in de CBS-gebouwen.

7.2 Hybride werken

Zoals veel organisaties is het CBS onderweg naar een situatie waarbij werken thuis meer een onderdeel van de gangbare praktijk gaat worden. Het CBS gaat er op dit moment vanuit dat een verhouding van 50/50 goed past bij het type organisatie en het soort werkzaamheden dat de medewerkers uitvoeren. In 2022 zal het CBS werkerderwijs het hybride werken verder gaan invullen. Dat gaat zowel over de fysieke elementen (huisvesting en IT) als gedragsaspecten.

Het programma 'Nieuwe werkomgeving' richt op het realiseren van het nieuwe huisvestingsconcept en op de uitlevering van IT-apparatuur. In 2022 rondt het CBS in beide vestigingen de verbouwing van de eerste verdieping af, waarin het concept "van reuring naar rust" wordt geïmplementeerd. Na deze verbouwing gaat het CBS de effecten van deze nieuwe werkomgeving monitoren en evalueren met medewerkers die gebruikmaken van de eerste verdieping. Daarbij kijkt het CBS of dit in lijn is met de wensen en behoeften rondom het hybride werken. Tevens krijgen alle CBS-medewerkers uiterlijk eind 2022 de beschikking over een beveiligde laptop en een bedrijfstelefoon met vooraf geïnstalleerde software die op afstand beheerd kan worden. Daarmee wordt het concept van vaste miniPC's op kantoor geleidelijk verlaten. De mogelijkheden tot videovergaderen zijn in 2020 en 2021 al sterk uitgebreid; in 2022 zal bekeken worden of er nog verdere aanpassingen of uitbreidingen nodig zijn.

7.3 Maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering

Het CBS levert een maatschappelijke bijdrage door het uitvoeren en publiceren van onderzoeken. In de bedrijfsvoering van het CBS staan mens en milieu centraal. Daarom heeft het CBS in 2021 een visie, ambitie en doelstellingen geformuleerd op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Deze zijn vertaald in een aantal thema's, die het CBS in 2022 concretiseert.

Het CBS stelt voor het thema 'Het CBS is een duurzame instelling' een CO₂-footprint op als 0-meting. Daarnaast verkent het CBS mogelijkheden op het gebied van verduurzaming van het woon-werkverkeer. Dit heeft tevens raakvlakken met hybride werken en is mede afhankelijk van de uitkomsten van de cao-onderhandelingen van het Rijk. Uit de Europese Energie-Efficiency Richtlijn-meting van 2021 is gebleken dat bewustzijn van energieverbruik in de kantoren aandacht behoeft. In 2022 besteedt het CBS aandacht aan een bewustwordingscampagne. Duurzaamheidsaspecten krijgen meer aandacht bij de aanbesteding van papier. Dit kan een andere manier van papierproductie, met bijvoorbeeld gras, zijn. Ook kijkt het CBS naar mogelijkheden om het papierverbruik te verminderen. Dit past goed bij het doel van het CBS om steeds meer papierloos te werken. In de aanbesteding van catering zoekt het CBS naar duurzame initiatieven. Geen gebruik van plastic en een groter aanbod aan vegetarische producten horen daarbij tot de mogelijkheden.

Voor het thema 'Het CBS is een diverse en inclusieve werkgever' onderzoekt het CBS hoe de samenstelling van de huidige populatie is. Daarbij wordt gekeken op welke plekken sprake is van ondervertegenwoordiging of op welke manieren het CBS meer diversiteit kan bewerkstelligen. Tevens kijkt het CBS naar werving en selectie. Onderdeel daarvan is het borgen van het aantrekken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zie paragraaf 7.1.2) en het uitvoeren van een pilot met anoniem solliciteren.

Het thema 'Het CBS koopt zijn producten en diensten op een maatschappelijk verantwoorde manier' is generieker van aard en raakt diverse onderdelen. Op dit vlak zoekt het CBS vooral de samenwerking, bijvoorbeeld op het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)-platform. Een inventarisatie van de huidige aanbestedingssjablonen en de weging van opname van MVI-elementen in die sjablonen pakt het CBS in 2022 op. Ook wordt bij Europese of meervoudig onderhandse aanbestedingen standaard invulling gegeven aan het berekenen van het sociaal rendement volgens de standaard die het Rijk hanteert.

Het CBS hecht op het gebied van MVO waarde aan het betrekken van medewerkers bij initiatieven en de uitwerking daarvan. De organisatie wil de medewerkers vooral oproepen en uitnodigen om vanuit hun eigen rol en taak na te denken over mogelijkheden om MVO binnen het CBS te versterken. Om dit goed te faciliteren start in 2022 een ambassadeursprogramma. Dit programma stelt een groep medewerkers in staat om de beweging die daarvoor nodig is in gang te zetten. Voor alle thema's geldt dat het CBS bij de uitvoering kijkt naar wat andere (overheids)instellingen op dit gebied doen. Waar van toepassing sluit de organisatie aan op bredere initiatieven.

7.4 IT-omgeving

Algemeen

Een goed beveiligde, beschikbare en schaalbare IT-omgeving is voor het maken van statistieken en het veilig omgaan met (bron) data van groot belang. Daarnaast wordt

de IT-omgeving van het CBS steeds complexer. Dit betekent dat het CBS ook in 2022 investeert om te zorgen dat de veiligheid en betrouwbaarheid van de IT-omgeving blijven voldoen aan de, deels strenger wordende, eisen.

IT-beveiliging

Net als andere organisaties heeft het CBS te maken met steeds groter wordende cyberdreigingen, zoals hacks of ransomware aanvallen. Om deze het hoofd te kunnen bieden moet het CBS zijn IT-security daarop aanpassen. Dit betekent dat de IT-security organisatie flink wordt uitgebreid. Dit zal in de periode 2022-2023 gefaseerd plaatsvinden. Het updaten van de IT-security is een continu proces, waar ook in opvolgende jaren aandacht voor benodigd zal blijven. Daarnaast brengen leveranciers van hard- en software in een steeds hogere frequentie (security-) patches uit voor hun producten. Deze dienen door de IT-beheerorganisatie getest en geïmplementeerd te worden. Voor dit extra beheerwerk worden structureel meer uren gereserveerd.

Data delen

Innovatie op het gebied van datadeling binnen het CBS, om beter fenomeengericht te kunnen werken, sneller tot nieuwe output te kunnen komen en efficiëntievoordelen te behalen, vraagt om verdere ontwikkeling van functionaliteiten als data-abstractie (het ontsluiten van brondata-sets voor verder gebruik in het statistische proces middels zoheten koppelvlakken, metadata management, en zoeken & vinden).

Ontwikkelen met R en Python

Binnen het CBS wordt steeds meer gebruik gemaakt van de programmeertalen R en Python. Ook in 2022 wordt voorzien dat deze groei zal aanhouden. Het is daarbij van groot belang de gewenste functionaliteit én performance van de ondersteuning van R en Python te garanderen en tegelijk de veiligheid te waarborgen. In 2022 verkent het CBS verder hoe veilig en schaalbaar gebruik gemaakt kan worden van R en Python.

IT research

Om CBS doelen te realiseren is het niet altijd mogelijk om gebruik te maken van IT-technologie die 'op de plank ligt'. Denk bijvoorbeeld aan privacy preserving technologies. Ook in 2022 onderzoekt het CBS welke technologieën in beeld komen om te gebruiken.

IT-architectuur

Veel uitdagingen waar het CBS voor staat, zoals fenomeengericht werken of het realiseren van efficiencydoelstellingen, vragen een CBS-brede, ketengerichte aanpak waarbij processen en IT over domeinen en divisies heen optimaal op elkaar aansluiten. IT-architectuur vult deze aanpak concreet in waarmee het de schakel is tussen strategie en kaders op CBS-niveau en proces- en systeeminnovatie op lokaal niveau binnen de organisatie. Met het steeds complexer worden van de IT-omgeving van het CBS neemt het belang van deze schakel alleen maar toe. Het CBS versterkt daarom in 2022 zijn capaciteit op dit gebied.

Rationalisatie IT-landschap

Het CBS maakt gebruik van een diversiteit aan tools, zowel zelfbouw alsook aangekocht, om het proces van het verzamelen van data tot en met de publicatie van het eindproduct mee te realiseren. In 2022 onderzoekt het CBS verder hoe het CBS-applicatielandschap zowel IT- alsook security-technisch zo optimaal mogelijk ingericht kan worden.

Modernisering applicaties

Het CBS blijft professionaliseren op het gebied van software-ontwikkeling door het ter beschikking stellen van een moderne, beheerste en veilige omgeving voor applicatieontwikkeling en verdere opleiding en kennisdeling op het gebied van moderne best practices op dat gebied.

8. Governance

De raad van advies van het CBS adviseert de Directeur-Generaal gevraagd en ongevraagd over de uitvoering van haar taken en bevoegdheden. De raad van advies adviseert de Directeur-Generaal in ieder geval over:

- Het meerjarenprogramma en het werkprogramma van het CBS;
- De wijze waarop de nauwkeurigheid en de volledigheid van de van overheidswege openbaar te maken statistieken kunnen worden bevorderd, zodat deze voorzien in de behoeften van praktijk, beleid en wetenschap;
- De bedrijfsvoering van het CBS en een efficiënte besteding van middelen.

Wanneer de positie van Directeur-Generaal vacant komt, stelt de raad van advies een profielschets op, selecteert de raad van advies kandidaten op basis van een procedure die transparant is en uitsluitend gebaseerd op professionele criteria, en doet de raad van advies aan de minister een aanbeveling.

Om een advies voor te bereiden kan de raad van advies commissies vormen, waar ook anderen dan leden van de raad van advies deel van uit kunnen maken. Adviezen worden door de raad van advies vastgesteld. De adviescommissies worden voorgezeten door een lid van de raad van advies. De raad van advies stelt in elk geval de volgende adviescommissies in:

- Een auditcomité bereidt de adviezen aan de Directeur-Generaal voor over de bedrijfsvoering, inclusief de financiële verslaglegging en het risicomanagementbeleid;
- Een commissie ICT bereidt de adviezen aan de Directeur-Generaal voor over de strategie, het beleid en de implementatie daarvan op het gebied van informatiebescherming en ICT;
- Een programmaraad bereidt de adviezen aan de Directeur-Generaal voor op het gebied van het meerjarenprogramma, het werkprogramma en het bevorderen van de nauwkeurigheid en volledigheid van de statistiekvoorziening.

De samenstelling van de raad van advies/programmaraad is eind 2021:

Dr. G. (Gerrit) Zalm (voorzitter raad van advies)

Dr. F.J.H. (Henk) Don

J. (Johan) van Hall RA RE (plaatsvervangend voorzitter raad van advies, voorzitter commissie ICT)

A.M.A.E. (Anne-Marie) Rakhorst

Mr. C.M. (Charlotte) Insinger MBA (voorzitter auditcomité)

Prof. dr. E.A. (Liesbet) van Zoonen

Leden van het auditcomité zijn:

Mr. C.M. (Charlotte) Insinger MBA (voorzitter)

Drs. P.J.C.M. (Peter) van den Berg

Dr. E.M.A. (Ellen) van Schoten RA

De commissie ICT wordt gevormd door:

J. (Johan) van Hall RA RE (voorzitter)

Prof. dr. B. (Bibi) van den Berg

Dr. M. (Martijn) Dekker

Prof. Dr. D. (Diego) Kuonen

Ir. F.K. (Karel) van Lambalgen

Prof. dr. B. (Barbara) Ubaldi

Per 1 januari 2022 eindigt de wettelijke zittingstermijn van Johan van Hall. Charlotte Insinger neemt de functie van plaatsvervangend voorzitter van de raad van advies van hem over. De minister van EZK heeft dr. M. (Martijn) Dekker per 1 januari 2022 benoemd tot lid van de raad van advies. Martijn Dekker is vanaf dat moment tevens voorzitter van de commissie ICT. Per 1 januari 2022 heeft de directeur-generaal de heer J.J.W. (Jaap) Haenen benoemd tot lid van de commissie ICT.

Advies jaarplan en begroting

De raad van advies heeft positief geadviseerd over het jaarplan 2022 en de begroting 2022. De adviezen zijn voorbereid door het auditcomité en de commissie ICT.

9. Begroting 2022

9.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de begroting 2022 behandeld. De begroting is opgesteld op basis van de door de (hoofd)directies ingediende budgetten

9.2 Uitgangspunten begroting 2022

Hieronder worden de belangrijkste uitgangspunten weergegeven

- De personele kosten zijn gebudgetteerd op basis van de verwachte bezetting in 2022 en gewaardeerd tegen de CBS-middelloodsom (de gemiddelde beloning die een CBS'er in een bepaalde schaal ontvangt). Voor de begroting 2022 zijn de middelloodsommen geactualiseerd op basis van de 2021 gegevens en de nieuwe cao en geïndexeerd met 2% voor de begroting 2022. Voor 2022 wordt een aanvullende loon- en prijscompensatie van € 3,2 miljoen geraamd. Dit bedrag is afgestemd met EZK. De exacte omvang is pas bij Voorjaarsnota 2022 (mei 2022) bekend.
- Voor omvangrijke cruciale CBS-brede projecten die in lijn zijn met de strategische agenda, is € 3 miljoen aan kosten gereserveerd in de “strategische reserve”. Daarbij is gekozen om een extra impuls te geven aan de volgende vier strategische richtingen:
 1. Het CBS wil voldoen aan de hoogste standaarden waar het gaat om de zorgvuldige omgang met vertrouwelijke gegevens. Dat is niet minder dan een bestaansvoorwaarde voor het CBS. Daarom heeft het CBS er voor gekozen om hiervoor extra middelen in te zetten;
 2. Het CBS maakt “cijfers voor iedereen”, maar om te zorgen dat deze informatie optimaal wordt gebruikt moeten de gebruikers die informatie wel snel en gemakkelijk kunnen vinden. Daarom wordt een extra investering gedaan in het outputdomein.
 3. De buitenwereld blijft veranderen en het is lastig om flexibel op veranderende omstandigheden op het gebied van statistieken in te spelen. Het is nodig om de schatkamers aan data goed te ontsluiten om hergebruik te vergemakkelijken. Verder moeten de verwerkingsprocessen flexibeler worden én zodanig opgezet dat ze technisch en functioneel goed te onderhouden zijn. Het CBS heeft daarom ook gekozen om hier extra middelen in te investeren.
 4. Om als CBS zelf ook in de toekomst een aantrekkelijke werkgever te blijven en een lerende organisatie te worden wordt geïnvesteerd in plannen waarmee onder andere (team)coaching, intervisie en informeel leren verder mogelijk worden gemaakt.
- Verder wordt in 2022 voor € 2 miljoen extra geïnvesteerd in de versterking van de IT, met name ten aanzien van security, het beheren van de steeds complexer wordende infrastructuur en investeringen in extra opslag voor het datacenter.
- Conform de nieuwe cao Rijk wordt voor elke dag dat volledig wordt thuis gewerkt een thuiswerkvergoeding verstrekt van € 2 per dag. Voor de begroting 2022 wordt gerekend met een thuiswerkvergoeding van € 250,- per vte, uitgaande van een hybride vorm van werken (50% op kantoor, 50% thuis). De totale verwachte kosten bedragen € 0,5 miljoen. Verder is € 1 miljoen budgettair vrijgemaakt om het

hybride werken mogelijk te maken – zowel op kantoor als thuis. Dit bedrag is bestemd voor de kosten van extra investeringen in (thuis)werkvoorzieningen zoals bureaustoelen, laptops en kleinere voorzieningen (beeldscherm, muis, voetensteun, toetsenbord, laptop houder, microfoon en koptelefoon). Dit wordt gefinancierd door het budget voor reis- en verblijfskosten te halveren ten aanzien van de periode vóór COVID-19.

9.3 CBS-begroting 2022

De CBS-begroting 2022 wordt hierna weergegeven:

Tabel 1: begroting 2022

Bedragen in duizenden euro's	Begroting 2022	Prognose 2021 Q3	Begroting 2021	Realisatie 2020	Begroting 2023
Omzet EZK	161.761	159.071	158.240	153.283	165.000
Aanvullende statistische diensten	37.329	37.684	35.781	34.712	38.000
Gefinancierde niet-verplichte statistieken	4.328	4.681	4.853	5.340	4.500
Remote Access	3.800	3.200	3.000	3.790	4.000
Blaise	3.782	3.872	3.672	3.785	3.850
Handhaving	1.300	1.000	750	460	1.400
TOTAAL BEDRIJFSOPBRENGSTEN	212.300	209.508	206.296	201.370	216.750
Personele lasten	162.668	160.466	158.695	154.828	166.000
Extern personeel	7.712	7.857	8.279	8.327	7.750
Huisvesting	10.335	10.080	10.482	10.054	10.500
Bureaukosten	4.249	3.990	4.262	3.814	4.250
Automatiseringskosten	11.939	10.486	8.703	9.077	12.500
Totaal reis- en verblijfskosten	1.707	787	2.597	1.285	1.750
Totaal advieskosten	1.583	1.667	1.570	1.864	1.600
Overige bedrijfslasten	4.096	4.119	4.138	3.547	4.150
Afschrijvingen	5.011	4.067	4.413	3.147	5.500
BEDRIJFSLASTEN	209.300	203.519	203.139	195.943	214.000
Resultaat voor mutatie voorzieningen	3.000	5.989	3.157	5.427	2.750
Reservering WW/knelpunten/onvoorziene zaken	-2.000	-1.500	-1.500	-930	-1.500
Mutatie reservering vakantiedagen	-1.000	-2.000	-500	-3.917	-1.000
Voorzieningen en reserveringen	-3.000	-3.500	-2.000	-4.847	-2.500
TOTAAL RESULTAAT	0	2.489	1.157	580	250
EIGEN VERMOGEN	-223	-223	-1.555	-2.712	27

9.4 Toelichting begroting 2022

Voor 2022 wordt een sluitende begroting afgegeven. Het eigen vermogen blijft hierdoor € 0,2 miljoen negatief ultimo 2022. Het begrote resultaat 2022 is lager dan in voorgaande meerjarenramingen. Vanwege de verwachte ontwikkelingen en knelpunten in de ICT (o.a. op gebied van informatiebeveiliging en meer benodigde data-opslag) en verder oplopende vakantiedagenverplichtingen zijn hier in de begroting 2022 extra reserveringen voor gedaan.

Op basis van de huidige inzichten is het eigen vermogen nog negatief, maar zal deze aan het einde van de MJP-periode weer positief zijn conform de afspraken met het ministerie van EZK.

OPBRENGSTEN

Omzet ministerie van EZK (€ 161,8 miljoen)

Bedragen in duizenden euro's	Begroting 2022	Prognose 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
Begrotingsbrief EZK juli 2017	139.184	139.184	139.184	139.184
Loon- en prijscompensatie 2018	3.264	3.264	3.264	3.264
Loon- en prijscompensatie 2019	3.809	3.864	3.809	3.864
Loon- en prijscompensatie 2020	4.471	4.500	4.507	4.494
Loon- en prijscompensatie 2021	3.409	3.438	3.000	0
Loon- en prijscompensatie 2022	3.200	0	0	0
EU tranche 2020	3.375	4.575	4.575	2.477
EU tranche 2021	1.577	2.246	1.901	0
EU tranche 2022	1.472	0	0	0
Verlaging jaarlijkse bijdrage EZK (aflossing van 2021 tm 2026, jaarlijks 2 miljoen)	-2.000	-2.000	-2.000	0
TOTAAL OPBRENGST EZK	161.761	159.071	158.240	153.283

Onder de omzet van het ministerie van EZK zijn de in 2022 te ontvangen gelden ten behoeve van de uitvoering van het werkprogramma opgenomen. Hierin zijn alle taakstellingen verwerkt. Verder heeft het CBS ter versterking van het eigen vermogen in 2017 een additionele bijdrage van € 12 miljoen ontvangen met de afspraak dat de EZK-bijdrage erna voor de duur van 6 jaar (van 2021 tot en met 2026) met € 2 min per jaar wordt verlaagd. Dit is ook in deze begroting verwerkt. In de begroting 2022 wordt verder rekening gehouden met de door het ministerie van EZK toegekende claims voor nieuwe EU-statistieken met ingang van 2022.

Voor 2022 wordt een loon- en prijscompensatie van € 3,2 miljoen geraamd rekening houdend met een indexatie van 2%. De raming is met het ministerie van EZK afgestemd. De exacte omvang is pas bij Voorjaarnota 2022 (mei 2022) bekend.

Aanvullende statistische diensten (€ 37,3 miljoen)

Hieronder vallen alle extern gefinancierde opdrachten, opbrengsten uit hoofde van het beschikbaar stellen van data en projecten Eurostat.

Het werk voor derden dat het CBS in 2022 uitvoert bedraagt naar verwachting minder dan 3% van de totale aanvullende statistische diensten.

Gefinancierde niet-verplichte statistieken (€ 4,9 miljoen)

Dit betreffen de niet-verplichte statistieken die voorheen uit het vaste budget van het ministerie van EZK werden gefinancierd en met ingang van 2017 rechtstreeks door de gebruikende departementen worden betaald.

Remote access (€ 3,8 miljoen)

Betreffen de opbrengsten voor het beschikbaar stellen van microdata aan onderzoeksinstellingen. De verwachte opbrengsten (€ 3,8 miljoen) stijgen ten opzichte van voorgaand jaar.

Blaise (€ 3,8 miljoen)

Dit betreffen de vergoedingen voor verstrekte Blaise licenties. De opbrengsten (€ 3,8 miljoen) zijn in lijn met voorgaand jaar.

Handhaving (€ 1,3 miljoen)

Dit betreffen opbrengsten uit boetes en dwangsommen voor bedrijven die hun responsverplichting niet nakomen. De verwachte opbrengsten stijgen door verder intensivering van het handhavingsbeleid.

BEDRIJFSLASTEN

Personele kosten (€ 162,7 miljoen)

De personele kosten zijn gebaseerd op de verwachte gemiddelde loonkosten voor 2021, rekening houdend met de gemiddelde bezetting van 1.790 vte in 2022 waarin uitgegaan wordt van een efficiency van 2% ten opzichte van 2021. In de gemiddelde loonkosten is rekening gehouden met een loonkostenstijging van 2%. De verwachte bezetting is in lijn met de begrote bezetting in 2021. Enerzijds is er een daling in de bezetting als gevolg van verdere efficiency en anderzijds stijgt de bezetting door een toename van de aanvullende statistische diensten.

Extern personeel (€ 7,7 miljoen)

In de begroting is rekening gehouden met inhuur voor strategische prioriteiten met name voor de versterking van de IT (€ 1,0 miljoen), inzet van uitzendkrachten ten behoeve van dataverzameling (€ 3,6 miljoen) en inhuur op niet bezette formatieplaatsen (€ 3,1 miljoen). De kosten zijn in lijn met voorgaand jaar.

Materiële kosten (totaal € 38,9 miljoen)

Huisvesting (€ 10,3 miljoen)

In de huisvestingskosten zijn naast de huur ook de kosten voor energie en gebouw-gerelateerde kosten zoals bewaking, schoonmaak en exploitatie van het bedrijfsrestaurant, opgenomen. De huisvestingskosten zijn ietwat gestegen door prijsindexering van de huren.

Bureaunkosten (€ 4,3 miljoen)

De bureaunkosten hebben betrekking op telecommunicatie, porti, uitbesteed drukwerk voor publicatie en kosten bibliotheek.

Automatiseringskosten (€ 11,9 miljoen)

Dit betreffen kosten voor uitbesteed beheer, onderhoud hardware en licenties. De kosten zijn circa € 1,5 miljoen hoger dan voorgaand jaar door extra benodigde software als gevolg van IT-vernieuwingen (€ 0,5 miljoen), extra kosten voor security (€ 0,8 miljoen) en verdere prijsstijgingen (€ 0,2 miljoen).

Reis-en verblijfskosten (€ 1,7 miljoen)

Voor 2022 wordt een hybride vorm van werken verondersteld waarbij gemiddeld 50% op kantoor wordt gewerkt en 50% thuis. In 2022 zijn daarom de huidige 2021-budgetten voor reis- verblijfskosten (met uitzondering van de kosten van de veldinterviewers) gehalveerd – ervan uitgaande dat 50% thuis wordt gewerkt. De begrote reis- en verblijfskosten bedragen € 1,7 miljoen waar vóór corona nog jaarlijks voor € 3,5 miljoen aan reis- en verblijfskosten werd uitgegeven.

Advieskosten (€ 1,6 miljoen)

De advieskosten bestaan onder andere uit juridisch advies, fiscaal advies, kosten voor uitbesteden van de salarisadministratie, jaarlijkse accountantskosten, kosten samenwerking met universiteiten en IT-advies. De kosten zijn in lijn met voorgaand jaar.

Overige materiële kosten (€ 4,1 miljoen)

De overige kosten bestaan uit projectgebonden kosten, kosten voor inkoop statistisch grondmateriaal, huur zalen en kunst. De kosten zijn in lijn met voorgaand jaar.

Afschrijvingskosten (€ 5,0 miljoen)

In deze begroting is rekening gehouden met vervangingsinvesteringen in het gebouw (€ 3 miljoen), en € 2 miljoen aan investeringen in IT-middelen (IT-werkplekken, laptops en extra opslagcapaciteit).

De afschrijvingskosten bestaan met name uit afschrijvingen op cascomodificaties, verbouwingen en meubilair (€ 1,5 miljoen) en afschrijvingen op IT-middelen (€ 3,5 miljoen). De afschrijvingen nemen toe ten opzichte van voorgaande jaren door een groeiende behoefte aan opslagcapaciteit en door de aanschaf van nieuwe laptops om hybride te kunnen werken.

Reservering kosten boventalligheid/WW-kosten/knelpunten (€ 1,25 miljoen)

Ook zonder reorganisatie kan er sprake zijn van een niet-vrijwillige beëindiging van de arbeidsrelatie met het CBS. Dit betreft met name ontslagtrajecten en expiratie van tijdelijke aanstellingen. Deze kunnen leiden tot wettelijke en bovenwettelijke uitkeringen bij werkloosheid. Aangezien CBS eigen risicodrager is, wordt voor de te verwachten uitkeringen centraal een voorziening gevormd. Om de overbezetting verder af te bouwen zijn afspraken met medewerkers gemaakt. De afspraken met de betreffende medewerkers hebben de vorm van uitgesteld ontslag en kennen een bepaalde looptijd tot aan het beëindigen van het dienstverband met het CBS. In totaal wordt in 2022 een kostenpost van € 0,25 miljoen verwacht.

Daarnaast wordt een reservering voor mogelijke financiële knelpunten en onvoorziene mutaties van € 1,75 miljoen gevormd. Deze wordt gevormd voor mogelijke meerkosten in 2022 bijvoorbeeld voor extra investeringen in de ICT of voor personele knelpunten als gevolg van de in te vullen efficiency.

Mutatie reservering vakantiedagen (€ 1 miljoen)

Voor de begroting 2022 is een bedrag van € 1 miljoen gereserveerd indien blijkt dat het openstaande verlof ook in 2022 verder toeneemt, ook vanwege de mogelijkheden die de cao daarvoor biedt. Dit blijft een grove aanname met de nodige onzekerheid over de uiteindelijke omvang.

9.5 Financieel meerjarenbeeld

In de volgende staat is het financieel meerjarenbeeld weergegeven.

Verloop liquide middelen x 1 mln	2019	2020	2021	2022	2023
Stand per 1-1	19,3	11,5	14,5	16,8	13,3
Mutatie boekjaar	-7,8	3,0	2,3	-3,5	-2,3
Stand per 31-12	11,5	14,5	16,8	13,3	11,0

Eigen vermogen x 1 mln	2019	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen per 1-1	-4,0	-3,3	-2,7	-0,2	-0,2
Resultaat boekjaar	0,7	0,6	2,5	0,0	0,2
Eigen vermogen per 31-12	-3,3	-2,7	-0,2	-0,2	0,0

Meerjarenraming balans x 1 mln	2019	2020	2021	2022	2023
Activa					
Materiële vaste activa	13,5	16,9	17,0	20,0	22,0
Financiële vaste activa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Liquide middelen	11,5	14,5	16,8	13,3	11,0
Totaal	25,0	31,4	33,8	33,3	33,0
Passiva					
Eigen vermogen	-3,3	-2,7	-0,2	-0,2	0,0
Voorzieningen	10,5	10,1	10,0	9,5	9,0
Werkkapitaal (schulden minus vorderingen)	17,8	24,0	24,0	24,0	24,0
Totaal	25,0	31,4	33,8	33,3	33,0

Op basis van de huidige inzichten is het eigen vermogen nog negatief, maar zal deze aan het einde van de MJP-periode weer positief zijn conform de afspraken met het ministerie van EZK.

De liquiditeit zal op basis van de huidige inschattingen naar verwachting positief blijven. Aanvullend heeft het CBS nog een extra kredietfaciliteit van € 10 miljoen.

9.6 Risicoparagraaf

Om de CBS-doelstellingen te bereiken, wil het CBS aan de hand van een control framework zicht hebben op de belangrijkste risico's die de realisatie van deze doelen kunnen belemmeren. Risicomanagement heeft als doel het beheersen dan wel reduceren van risico's die de doelstellingen van het CBS bedreigen. In het kader van risicomanagement worden risico's periodiek tegen het licht gehouden, herijkt en er worden mitigerende maatregelen genomen zodat het restrisico acceptabel blijft. De door de risico-eigenaren geactualiseerde risico's worden gescoord in een risicomatrix op basis van de risicokans en risico-impact en de risico's en genomen maatregelen worden besproken in het directieberaad van het CBS.

Het CBS heeft zestien risico's geïdentificeerd en geanalyseerd. Op basis van deze risicoanalyse vergen de volgende vijf risico's in 2022 extra aandacht:

- 1) Continuïteit IT in relatie tot het beperkte budget voor IT
- 2) Afname financiële middelen vanuit het ministerie van EZK
- 3) Incidenten in de productie-omgeving
- 4) Inbreuken in de informatiebeveiliging
- 5) Inbreuken in privacy

Gerelateerd aan de bovengenoemde risico's bevat deze begroting de volgende financiële risico's:

- Het basisbudget biedt in beperkte mate ruimte voor belangrijke aanpassingen en innovaties van het ICT-landschap. Dit vergt een scherpe afweging van kosten en baten bij ICT-investeringen. Noodzakelijkerwijs worden belangrijke investeringen op dit gebied vooruit geschoven, in scope verkleind of de start vertraagd. Dit brengt risico's met zich mee ten aanzien van de continuïteit van de statistiekproductie en de kosten van beheer van deze systemen. Daarnaast worden hierdoor de mogelijkheden tot fundamentele vernieuwing van het statistisch proces op basis van nieuw beschikbaar gekomen technologie sterk beperkt. In 2022 is extra budget vrijgemaakt voor versterkingen in de IT (basis op orde). Het CBS heeft geprioriteerd ten aanzien van de aanwending van dit aanvullende budget. Het aanvullende budget zal met name gealloceerd worden voor het versterken van de security, het versterken van de monitoring en beschikbaarheid van de IT-infrastructuur en het verder uitbreiden van het datacenter.
- Het CBS genereert in 2022 naar verwachting voor circa € 40 miljoen aan opbrengsten uit aanvullende statistische diensten. Indien deze opbrengsten teruglopen (bijvoorbeeld naar aanleiding van de nieuwe Ministeriële regeling en Beleidsregels met betrekking tot de taakuitoefening van het CBS) blijven de vaste personele lasten doorlopen, hetgeen financiële consequenties kan hebben. In de werkafspraken tussen CBS en het ministerie van EZK is ten aanzien van het risico van aanvullende statistische diensten afgesproken dat bij een substantiële vermindering van aanvullende statistische diensten het ministerie medeverantwoordelijk is voor het opvangen van de verliezen. Hierbij geldt dat er sprake moet zijn van een substantieel probleem dat veroorzaakt wordt door exogene omstandigheden en niet door beleidsbeslissingen die het CBS geïnitieerd heeft. Bovendien moet het CBS de gevolgen redelijkerwijs niet zelf kunnen dragen.
- In de begroting wordt verondersteld dat cao-loonstijgingen en pensioenpremiestijgingen in 2021 e.v. volledig worden gecompenseerd door het ministerie van EZK. Onvolledige compensatie van cao-loonstijgingen, pensioenkosten, prijsstijgingen of nieuwe taakstellingen kunnen niet zonder gevolgen voor het statistiekprogramma worden opgevangen. Wanneer dit risico zich voordoet zal het CBS in overleg treden met het ministerie van EZK om te komen tot passende oplossingen.
- Na jaren lang van bezuinigingen en extra werkzaamheden op het gebied van kwaliteitszorg, invoering van de Ministeriële regeling en de Beleidsregels, informatiebeveiliging en privacy is er een toenemende werkdruk. De toenemende werkdruk zal extra aandacht krijgen in 2022. Daar waar nodig zal het werk herverdeeld worden, moet er geprioriteerd worden, dan wel zal extra personele capaciteit worden geworven.

- De afgelopen jaren is het verlofsaldo fors opgelopen, hetgeen tot een extra kostenpost heeft geleid. De verwachting is dat het verlofsaldo in 2022 weer zal toenemen, ook vanwege de mogelijkheden die de cao daarvoor biedt. Daarom is een bedrag van € 1 miljoen gereserveerd.
- Voor knelpunten is centraal € 1,75 miljoen gereserveerd, dat kan worden ingezet voor mogelijke meerkosten in 2022, bijvoorbeeld voor extra investeringen in de ICT of voor personele knelpunten, als gevolg van de in te vullen efficiency.

Bijlage A. Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren van het CBS hebben een functie als (extern) verantwoordingsinstrument en als (intern) sturingshulpmiddel. Alle indicatoren samen geven een beeld van de prestaties van het CBS, zowel op het gebied van de kerntaken als van de bedrijfsvoering. Met de ingang van het nieuwe meerjarenprogramma 2019-2023 is een nieuwe set van prestatie-indicatoren in gebruik genomen, met ambitieuze streefwaarden.

PI nr.	Aandachtsgebied	Definitie	Streefwaarde 2022
1.1	Tevredenheid van de gebruiker/opdrachtgever over het aanvullend statistisch onderzoek	Gemiddelde van rapportcijfers die gebruikers/opdrachtgevers geven na afloop van de levering van het aanvullend statistisch onderzoek	Groter dan of gelijk aan 8,0
1.2	Tevredenheid van onderzoekers over microdataservices	Gemiddelde van rapportcijfers die onderzoekers geven over microdataservices (remote access)	Groter dan of gelijk aan 7,8
2.1	Gebruik van open data	Aantal gebruikers van StatLine open data webservices (voor gebruik via apps en voor bulkgebruik)	Groter dan of gelijk aan 400k per kwartaal
2.2	Gebruik van StatLine	Aantal unieke bezoekers StatLine	Groter dan of gelijk aan 250k per maand
2.3	Gebruik van website	Aantal unieke bezoekers website	Groter dan of gelijk aan 400k per maand
2.4	Gebruik in de media (excl. sociale media)	Aantal berichten in de media waarin het CBS wordt genoemd	Groter dan of gelijk aan 72k per jaar
2.5	Gebruik in de Kamer	Aantal keren dat het CBS in Kamerstukken wordt genoemd	Niet van toepassing
3.1	Punctualiteit van nieuwsberichten	Percentage op de geplande datum gepubliceerde berichten	Groter dan of gelijk aan 99%

PI nr.	Aandachtsgebied	Definitie	Streefwaarde 2022
3.2	Punctualiteit verplichte leveringen aan Eurostat	Percentage op of voor de voorgeschreven c.q. afgesproken deadline gerealiseerde leveringen van EU-verplichtingen aan Eurostat.	Groter dan of gelijk aan 99%
4.1	Afwijking voorlopige en definitieve cijfers BBP	Het aantal keer dat de definitieve kwartaalcijfers voor de volumeraming BBP van een jaar meer dan 0,75 procentpunt afwijken van de flash-ramingen	Voor minimaal drie kwartalen van een jaar moet de afwijking kleiner zijn dan 0,75 procentpunt.
5.1	Juistheid van de berichten	Percentage berichten dat is vervangen door een gecorrigeerd bericht.	Kleiner dan of gelijk aan 0,5%
5.2	Juistheid van de cijfers op StatLine	Aantal correcties op StatLine	Kleiner dan of gelijk aan 1,5% van het aantal StatLine-leveringen
6.1	Hoogte van de regeldruk	Uitkomst van de jaarlijkse regeldruk zoals gemeten met de overheid brede meetwijze	P.M.
7.1	Tevredenheid van de medewerkers	Algemene tevredenheid van CBS-medewerkers met hun werksituatie	Groter dan of gelijk aan 7,3
7.2	Ziekteverzuim	Een verhoudingscijfer dat aangeeft welk percentage van de contracturen van medewerkers niet productief was wegens ziekte binnen de periode waarover wordt gerapporteerd.	Kleiner dan of gelijk aan Verbaannorm minus 0,2% in het betreffende verslagjaar
7.3	Instroom	Aantal medewerkers met nieuwe aanstelling	Groter dan of gelijk aan 5% nieuwe medewerkers per jaar
8.1	Getrouwheid van de jaarrekening	Toestand van het financiële beheer	Financieel beheer op orde blijkend uit een goedkeurende accountantsverklaring
8.2	Doelmatigheid van het CBS	Outputindex / kostenindex	Groter dan of gelijk aan 1,5% doelmatiger dan t-1

PI nr.	Aandachtsgebied	Definitie	Streefwaarde 2022
8.3	Financiële kerncijfers van het CBS	De conformiteit van de financiële kerncijfers (exploitatieresultaat, stand liquide middelen en eigen vermogen) met de meerjarenbegroting	Een waarde per einde van het boekjaar gelijk aan de meerjarenbegroting of positiever.
9.1	Beschikbaarheid IT-infrastructuur	100% minus 100% (downtijd als gevolg van prioriteit -1-infraverstoringen in de periode / totale 7 x 24 uur timeframe minus geplande serviceweekend tijdbeslag per periode)	Groter dan of gelijk aan 99,7%
9.2	Stabiliteit IT productie	Aantal incidenten met prioriteit 1 of daarbinnen prioriteit 0. Prioriteit 1 (P1) betreft incidenten met hoge impact op de dagelijkse operatie waarbij (bedrijf kritische) systemen, applicaties of grote aantallen mensen geraakt worden, daarbinnen worden incidenten als prioriteit 0 (P0) aangemerkt als het gaat om storingen in het proces van dataverzameling, extern geleverde dienst(en) of kritieke processen/imagobepalende statistieken waarbij sprake is van minimaal één van onderstaande voorwaarden: oplostijd is dusdanig lang dat kritieke timing in het geding komt (deadlines); er is sprake van (potentiële) imagoschade; of betreft een continuïteitsprobleem dat zich kenmerkt door meerdere kortstondige P1-storingen binnen korte periode.	Kleiner dan of gelijk aan 50 P1-incidenten per jaar, waarvan niet meer dan 4 P0-incidenten
9.3	Effectiviteit IT-afdeling	Percentage van het aantal meldingen dat binnen de afgesproken tijd is opgelost	Groter dan of gelijk aan 90%
10.1	Innovatieve producten	Aantal innovatieve producten op het gebied van big data op het Innovatieportaal van de CBS-website (bèta-site) in de verslagperiode	Groter dan of gelijk aan 18
11.1	Conformiteit met erkende toetsingskaders	Gecertificeerd voor de toetsingskaders: ja/nee	Antwoord = ja
11.2	Aantal bij de AP gemelde datalekken	Aantal bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) gemelde datalekken	0

Bijlage B. Organisatie per 31 december 2021

Directeur-Generaal

Drs. A. (Angelique) Berg

Plv. Directeur-Generaal/CIO

Dr. A.H. (Bert) Kroese

Hoofddirectie CBS Communicatie en Nieuws

Drs. M.P.M. (Mike) Ackermans

T.J.M. (Thomas) Ruigrok (plv.)

Hoofddirectie Bedrijfsvoering, IT en Methodologie

Drs. W. (Wim) van Nunspeet

Drs. ing. S. (Bas) van Essen (plv.)

Hoofddirectie Dataservices, Research en Innovatie

Ing. R. (Rob) van Kan (MCI)

Ir. J.H. (Jeroen) van Velzen (plv.)

Hoofddirectie Economie, Bedrijven en Nationale rekeningen

Drs. M.J.M. (Marleen) Verbruggen

Drs. H.J.C.M. (Hank) Hermans (plv.)

Hoofddirectie Sociaal-Economische en Ruimtelijke statistieken

Drs. J.C.M. (Hanneke) Imbens

Drs. S. (Sylvia) Kok-de Vries (plv.)

Directie Strategie en Bestuursadvisering

Mr. drs. S.W.F.H. (Erik) Bruinsma

Chief Information Office

M. (Matjaz) Jug

Blaise

Drs. H.J.A. (Harry) Wijnhoven

Bijlage C. Gebruikersraden

Om de hoofddirecteuren van het CBS te adviseren over specifieke thema's en onderwerpen zijn diverse raden ingesteld. De voorzitters van deze raden vergaderen met de Directeur-Generaal.

Eind 2021 zijn de voorzitters van deze raden:

J.J. (Jan) Meerman	Berichtgeversraad
Drs. E.E. (Eduard) van de Lustgraaf	Gebruikersraad bedrijfseconomische statistieken
Dr. P. (Piet) Bakker (a.i.)	Communicatieraad
Dr. ir. D. (Debby) Lanser	Gebruikersraad macro-economische statistieken
Prof. dr. P.G.M. (Peter) van der Heijden	Methodology Advisory Board
Dr. M.J. (Michiel) Bijlsma	Gebruikersraad microdata
Dr. V.C.M. (Véronique) Timmerhuis	Gebruikersraad sociale statistieken en statistieken van de leefomgeving

Bijlage D. CBS-hoogleraren en -lectoren

naam	leerstoel / lectoraat	universiteit / hogeschool	faculteit / vakgroep
Prof. Dr. B.F.M. (Bart) Bakker	Methodologie van registerdata voor sociaal wetenschappelijk onderzoek	Vrije Universiteit Amsterdam	Sociale Wetenschappen / Sociologie
Dr. ir. C.A.M. (Kees) van Berkel	Bijzonder Lectoraat Statistiek en Data Science voor Fact Based Finance and Control	Zuyd Hogeschool	Academie voor Financieel Management
Prof. Dr. J.A. (Jan) van den Brakel	Survey Methodology	Maastricht University	Quantitative Economics
Prof. Dr. P.J.H. (Piet) Daas	Big data in Official Statistics	Technische Universiteit Eindhoven	Wiskunde & Informatica / Stochastics
Prof. Dr. M. (Marjolijn) Das	Urban Statistics	Erasmus Universiteit Rotterdam	Public Administration and Sociology / Sociology
Prof. Dr. I.A. (Ruben) van Gaalen	Registeranalyses van levensloopynamiiek	Universiteit van Amsterdam	Maatschappij- en Gedragswetenschappen
Prof. dr. F.P. (Frank) Pijpers	Complexiteit voor Officiële Statistiek	Universiteit van Amsterdam	Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica
Prof. Dr. J.J.G. (Hans) Schmeets	Sociale Statistiek, in het bijzonder de empirische bestudering van sociale samenhang	Maastricht University	Cultuur- en Maatschappijwetenschappen / Capaciteitsgroep Politieke Wetenschap
Prof. Dr. J.G. (Barry) Schouten	Methoden en Technieken, in het bijzonder mixed mode survey designs	Utrecht University	Sociale Wetenschappen / Maatschappijwetenschappen / Methoden en Statistiek

naam	leerstoel / lectoraat	universiteit / hogeschool	faculteit / vakgroep
Prof. Dr. J.P. (Jan Pieter) Smits	Quantification of Sustainability	Technische Universiteit Eindhoven	Industrial Engineering & Innovation Sciences
Prof. Dr. W. (Wendy) Smits	Labour market flexibility: the employer's perspective	Maastricht University	Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA)
Prof. Dr. A.G. (Ton) de Waal	Methodologie voor de officiële Statistiek, in het bijzonder m.b.t. integratie van data bronnen	Tilburg University	Methodology and Statistics

Bijlage E. Wegwijzer

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen. Het CBS stelt de uitkomsten van de onderzoeken zo snel mogelijk op verschillende manieren voor iedereen tegelijkertijd gratis beschikbaar.

CBS-website (www.cbs.nl)

De CBS-website geeft toegang tot resultaten van CBS-onderzoeken en biedt themagerichte informatie over kerncijfers van Nederland. Alle verschenen publicaties staan overzichtelijk gerangschikt op de website en gedetailleerde cijfers zijn te raadplegen via de gratis databank StatLine. Op de website staan ook een actuele publicatiekalender en een productencatalogus.

Daarnaast biedt het CBS nog vier doelgroepenwebsites aan. Kijk hiervoor op:

- www.werkenbijhetCBS.nl;
- www.cbsinuwbuurt.nl;
- www.cbsvooruwbedrijf.nl;
- www.cbs.nl/cbsindeklas.

Naast de website verspreidt het CBS zijn output ook via

- YouTube (<http://www.youtube.com/statistiekcbs>);
- Twitter (<http://www.twitter.com/statistiekcbs>);
- Facebook (<https://www.facebook.com/statistiekcbs>);
- Instagram (<https://www.instagram.com/statistiekcbs>);
- LinkedIn (<https://www.linkedin.com/company/centraal-bureau-voor-de-statistiek/>).

Open data

Sinds 2014 biedt het CBS alle tabellen in StatLine als open data aan in de vorm van datasets (<http://opendata.cbs.nl/dataportaal/portal.html>). Ook is een webapplicatie ontwikkeld die gebruik maakt van Open data en die alle tabellen uit StatLine in grafiek- of kaartvorm laat zien (<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/open-data/StatLine-als-open-data>). De webapplicatie is geoptimaliseerd voor tablets.

Corporate nieuws

CBS Corporate nieuws (<http://www.cbs.nl/corporate>) bevat actuele achtergrondartikelen over onder andere samenwerking met externe partijen, gebruikers en relaties van het CBS, nieuwe producten en diensten, evenementen en internationale ontwikkelingen. Het is de digitale opvolger van het papieren relatiemagazine en bestemd voor de externe relaties van het CBS. De artikelen kunnen eenvoudig gedeeld worden via Facebook, Twitter en LinkedIn.

Innovatieportaal

Op het innovatieportaal (<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/innovatie>) presenteert het CBS zijn diensten en producten in ontwikkeling op het gebied van innovatie.

Infoservice

Het centrale informatiepunt voor algemene vragen over het CBS en zijn producten is te bereiken via telefoon (088) 570 70 70 en infoservice@cbs.nl

European Statistical Data Support

Statistische informatie over Europa die afkomstig is van het Europese statistiekbureau Eurostat is telefonisch op te vragen via (088) 570 70 70 (keuze toets 5) of door middel van infoservice@cbs.nl.

CBS Contact Center

Het centrale informatiepunt voor bedrijven, instellingen en personen bij vragen over CBS-vragenlijsten of ander enquêtemateriaal is te bereiken via telefoon (045) 570 64 00, e-mail: contactcenter@cbs.nl of via het contactformulier op de CBS-website: www.cbs.nl/vooruwbetrijf.

Persdienst

Het centrale informatiepunt voor de media is te bereiken via telefoon (070) 337 44 44 of e-mail: persdienst@cbs.nl.

Meer informatie staat op de CBS-website: www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/contact/pers.

Centrum voor Beleidsstatistiek

Het Centrum voor Beleidsstatistiek biedt verschillende diensten aan:

- Het verrichten van aanvullend statistisch onderzoek op beschikbare brongegevens;
- Het adviseren van gebruikers zoals departementen, planbureaus, gemeenten en andere overheidsinstellingen bij het vinden, het gebruik en het opstellen van de benodigde informatie voor beleidsvoorbereiding en de evaluatie daarvan;
- Het toegankelijk maken van microdatabestanden waarmee onderzoekers die door de DG gemachtigd zijn onder strikte beveiligingsvoorwaarden zelf de gewenste analyses kunnen uitvoeren op deze microdatabestanden. Zie voor meer informatie: <https://www.cbs.nl/microdata>

Aan de diensten van het Centrum voor Beleidsstatistiek zijn kosten verbonden. Nadere informatie is verkrijgbaar via telefoon (088) 570 70 70 of via: <https://www.cbs.nl/maatwerk> of maatwerk@cbs.nl of microdata@cbs.nl.